

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Andra kammaren.

Nr 76.

Onsdagen den 12 maj, e. m.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Till avgörande förelåg nu bankoutskottets utlåtande, nr 32, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner och understöd å allmänna indragningsstaten.

Punkterna 1—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7, angående understöd åt förmannen K. T. Jerners änka och barn.

*Ang. understöd
åt förmannen
K. T. Jerners
änka och barn.*

I en till riksdagen den 19 sistlidna mars avlåten proposition, nr 153, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förmannen vid statens uppfostringsanstalt å Bona *Karl Teodor Jerners* änka *Matilda Jerner*, född Larsson, samt makarnas minderåriga döttrar *Aina Linnéa*, *Greta Isabella*, *Ingrid Elvira*, *Ellen Cecilia* och *Vera Marianne* finge — utöver den dem jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående olycksfallsersättning — å allmänna indragningsstaten åtnjuta ytterligare understöd att från 1915 års början årligen utgå till änkan Jerner med 80 kronor, så länge hon levde ogift, och till en var av döttrarna med 40 kronor, till dess hon uppnått 15 års ålder.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft dels en inom andra kammaren av herr *Ekman* väckt motion, nr 228, dels ock de lika lydande motionerna nr 93 i första kammaren av herr *Neiglick* och nr 239 i andra kammaren av herr *Vahlquist*.

Herr *Ekman* hade i sin motion hemställt, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 153 med den ändring, att än-

Andra kammarens protokoll 1915. Nr 76.

Ang. understöd
åt förmannen
K. T. Jerners
änka och barn.
(Forts.)

kan Jerner finge åtnjuta en årlig tilläggs pension å 280 kronor samt att till hennes 5 minderåriga döttrar finge utgå ett årligt understöd så avvägt att årliga understödet jämte livräntan uppginge till 100 kronor för varje barn intill fyllda 18 år.

I de av herrar Neiglick och Vahlquist väckta motionerna hade föreslagits, att riksdagen måtte medgiva, att änkan Jerner samt hennes förenämnda fem minderåriga döttrar finge — utöver den dem jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande olycksfallsersättning — å allmänna indragningsstaten åtnjuta så stort tillägg att sammanlagda understödet bleve för änkan Jerner 600 kronor och för en var av döttrarna 100 kronor att från 1915 års början årligen utgå till änkan Jerner, så länge hon levde ogift och till en var av döttrarna, till dess hon uppnått 18 års ålder.

Utskottet hemställde.

1:o) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och den av herr Ekman i ämnet väckta motionen måtte medgiva, att förmannen vid statens uppfostringsanstalt å Bona Karl Teodor Jerners änka Matilda Jerner, född Larsson, samt makarnas minderåriga döttrar Aina Linnéa, Greta Isabella, Ingrid Elvira, Ellen Cecilia och Vera Marianne finge — utöver dem jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande olycksfallsersättning å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådant tillägg att sammanlagda understödet bleve för änkan Jerner fyrahundra kronor och för envar av döttrarna etthundra kronor att från 1915 års början årligen utgå till änkan Jerner, så länge hon levde ogift, och till envar av döttrarna, till dess hon uppnått 18 års ålder; samt

2:o) att ovan omförmälda av herr Neiglick och av herr Vahlquist väckta motioner måtte anses besvarade genom vad utskottet under 1:o) hemställt.

Vid punkten voro emellertid fogade reservationer:

dels av herrar *Neiglick*, *Vahlquist*, *Kristensson* och *Borggren*, vilka hemställt, att riksdagen måtte bifalla de av herrar Neiglick och Vahlquist i ämnet väckta motionerna;

dels ock av herr *Adelswärd*, som jämväl ansett, att sistnämnda motioner bort av utskottet tillstyrkas.

Sedan punkten föredragits yttrade

Herr Vahlquist: Herr talman, mina herrar! Såsom av utskottsberäkningen framgår, har herr Neiglick i första kammaren och jag i denna kammare jämte herrar Kristensson och Borggren hemställt, att det årliga understödet åt änkan Jerner med barn måtte utgå med samma belopp, som kammaren nyss beslutat skola utgå till de efterlevande efter de vid explosionsolyckan här i Stockholm omkomna, nämligen med 600 kronor

till änkan samt därefter 100 kronor till vart och ett av barnen.

Orsaken härtill är den, att vi reservanter anse dessa änkors ställning vara alldeles densamma. I båda fallen har ju olyckshändelse förorsakat männens bortgång, och änkorna stå där i fattigdom med en stor barnskara; vi se, att änkan Jerner har icke mindre än fem barn.

Utskottet var till en början av den uppfattningen, att de i punkten 4:o) angivna änkorna och denna änka Jerner borde likställas. Men sedan utskottet preliminärt fattat det beslutet, inträffade att herr Eriksson i Grängesberg avlämnade en motion, i vilken han på anförda skäl anhöll, att riksdagen ville bestämma de i punkten 4:o) här i utlåtandet omnämnda änkepensionerna tvåhundra kronor högre än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet beslöt tillstyrka riksdagen att bifalla denna framställning; och i konsekvens därmed är det ju helt naturligt, att änkan Jerner bör komma i åtnjutande av samma förmåner. Jag vill framhålla, att olyckshändelserna ju visserligen icke i och för sig äro lika, men resultatet av olyckshändelserna är ju i alla fall detsamma; och därför synes det oss reservanter, att ingen anledning finnes, att icke också understöden till änkorna under punkten 4:o) och under punkten 7:o) böra vara lika.

Änkan Jerner, vars man omkom genom olyckshändelse under det han utövade sin plikt som förman vid anstalten å Bona är nu i en synnerligen beklaglig ekonomisk ställning. Boet visar bland annat en brist på omkring 600 kronor; och man kan således icke begära, att hon skall hava lättare att draga sig fram med sina barn än de änkor, för vilka kammaren nyss beslutat höja änkeunderstödet till sexhundra kronor.

Mannen Jerner har för övrigt fått de allra bästa vitsord. Hans uppgift var ju icke blott en arbetares; han hade dessutom en synnerligen krävande anställning såsom förman, i vilken anställning också ingick, att utöva en ganska omfattande, uppfostrande verksamhet; och under de sex år han varit anställd vid anstalten, har han fullgjort alla sina åligganden på ett synnerligen lofvårt sätt. Även därför synes det mig vara riksdagens skyldighet att bereda änkan Jerner samma ekonomiska förmåner som dem kammaren nyss har beviljat änkorna under punkten 4:o).

Jag skall icke upptaga kammarens tid längre, men jag vädjar till kammaren att följa reservanterna i detta fall. Det är, så vitt jag förstår, en billig rättvisa att göra så; och det är i fullkomlig konsekvens med det beslut, som under punkten 4:o) nu fattats.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den av herr Neiglick och mig med flera vid betänkandet avgivna reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Eriksson* i Grängesberg och *Röing*.

Ang. understöd
åt förmanen
K. T. Jerners
änka och barn.
(Forts.)

Ang. understöd
åt förmannen
K. T. Jerners
änka och barn.

(Forts.)

Herr Olofsson i Avik: Herr talman! Jag är nog medveten om att det icke är synnerligen tacksamt att i denna fråga uppträda gent emot herr Vahlquist. Ty då ett olycksfall inträffar av den beskaffenhet, som här förekommit, så att en man mister livet, och då han dessutom lämnar rätt stor familj efter sig, är det helt naturligt, att man bör hysa medlidande med denna familj, så mycket mera i detta fall som olyckshändelsen skett i statens eget arbete, kan man säga, nämligen vid uppfostringsanstalten å Bona. Men oaktat detta får man väl ändå taga någon slags hänsyn till hur man i allmänhet brukar behandla frågor sådana som den föreliggande.

Jag skall icke inlåta mig på det exempel, som herr Vahlquist anförde och gjorde jämförelser med; ty jag har icke varit närvarande i bankoutskottet, då den frågan avgjordes, och kan därför icke alls uttala mig om likheten därvidlag. Jag tror dock, att det finnes ganska stora skiljaktigheter mellan dessa båda fall.

Den här omtalade Jerner var, såsom de herrar, vilka läst betänkandet veta, arbetsförman vid statens uppfostringsanstalt å Bona i Östergötland. Han var ute på skogsarbete och hade med sig elever — jag tar mig friheten att upprepa några omständigheter ur handlingarna, för den händelse herrarna ej alla skulle hava läst betänkandet, på det att herrarna må få en föreställning om hur saken tillgått — och under det att de sålunda voro ute på skogshygge, råkade ett träd, som skulle fällas, att gå åt motsatt håll mot det man beräknat, och som Jerner var i närheten, blev han slagen till marken av trädet och avled påföljande dag.

Den efterlämnade änkan med sina barn har naturligtvis icke någon som helst rätt till någon slags pension från statens sida, och den avlidne hade icke heller i någon mån bidragit till någon som helst pensionskassa. Däremot föreligger här ett olycksfall av den art, att olycksfallsförsäkringen borde kunna göra sig gällande. Den saken torde visserligen vara något omtvistad; men det är helt naturligt, att saken kommer att ligga i det läget, att det blir ett understöd därifrån.

Sedan inkom styrelsen för Bona till regeringen med en anhållan att regeringen skulle göra framställning till riksdagen om en pension åt dessa barn och änkan till ett belopp av 100 kronor för varje barn till dess de uppnått 18 års ålder och av 400 kronor åt änkan. Denna hemställan kunde icke statskontoret biträda och icke heller Kungl. Maj:t, utan Kungl. Maj:t kom till riksdagen med förslag om ett något lägre belopp. Detta gav emellertid herr Ekman anledning att inkomma med en motion, i vilken han, såsom de flesta av herrarna kanske hava sett — alla hava väl inte läst den — upptar styrelsens för Bona förslag om etthundra kronor till vart och ett av barnen och fyrahundra kronor till änkan. Det blev också utskottsmajoritetens beslut; och man ansåg, att med ett sådant belopp, på sammanlagt niohundra kronor, skulle en änka vid trettio två års ålder och med — det är

visserligen sant — fem stycken flickebarn, det äldsta dock fjorton år gammalt, mycket väl kunna reda sig ute på landet.

Jag ber att få fästa herrarnas uppmärksamhet på att vi förut här i dag talat om skollärare, nämligen då det var fråga om ett lönetillskott till dessa. Ja, 900 kronor det är just den lön, som en skollärare får, då han börjar sin lärarebana; och då tycker jag verkligen — man må vara hur medlidsam som helst — att ett belopp av niohundra kronor för en änka, även om hon har barn, bör kunna anses som ett ganska frikostigt bidrag. Så hava vi resonerat inom bankoutskottets majoritet, och jag tror att man på ganska goda skäl kan påstå, att någon egentlig njugghet i detta avseende har utskottet icke gjort sig skyldigt till.

Nu hava, såsom herr Vahlquist upplyste, ytterligare ett par av herrarna i bankoutskottet reserverat sig och yrkat på en pension åt änkan av sexhundra kronor; och icke skall jag för min del taga synnerligen illa vid mig, om kammaren vill besluta det högre beloppet. Men då jag varit med om det lägre beloppet i utskottet och även anser, att, så som saken ligger, det är ett skäligt och ganska frikostigt belopp, så ber jag likvisst, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hellberg i Lycksele: Herr talman! Jag var icke närvarande i bankoutskottet, då frågan om understöd åt förmanen Jerners änka och barn där behandlades.

Jag har härmed endast velat säga, att, om så varit fallet, jag skulle yttrat mig till förmån för herr Vahlquists framställning. Jag anser nämligen, att utskottet bort, i konsekvens med behandlingen av herr Erikssons i Grängesberg motion, hava tillstyrkt även herrar Neiglicks och Vahlquists motion.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herrar Neiglick och Vahlquist m. fl. avgivna reservationen.

Herr Åkerlund: Herr talman! Här bevilja vi gång på gång hundratals miljoner kronor utan att blinka; men då det är fråga om en fattig änka efter en trogen statens tjänare, vill man minska på det lilla understöd, som är föreslaget för hennes räkning. Jag tycker icke det kan vara lämpligt för riksdagen att så där njugga i småsaker, utan jag ber för min del att få yrka bifall till den av herrar Neiglick och Vahlquist m. fl. till betänkandet fogade reservationen. Det är sannerligen icke mer än rätt och billigt — det säger jag ännu en gång — att, då en trogen statens tjänare råkar i olycka och lämnar änka och barn efter sig, staten tillgodoser dessa någorlunda ordentligt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Åkerlund förenade sig herrar *Molin* i Södertälje och *Westerström*.

Herr Söderberg i Hobbarn: Herr talman! Jag var icke närvarande i utskottet, då detta ärende behandlades, men jag

Ang. understöd
åt förmanen
K. T. Jerners
änka och barn.
(Forts.)

Ang. understöd
åt förmannen
K. T. Jerners
änka och barn.

(Forts.)

var med vid justeringen. Vid det tillfället utspann sig en ganska lång diskussion igen om detta ärende. Utskottet i sin helhet behjärtade denna sak, det vill jag gärna vitsorda. Där förelåg då Kungl. Maj:ts proposition, en motion av herr Ekman och vidare en motion av herrar Vahlquist och Neiglick. När man då började på att göra jämförelser, fann man, att de sistnämnda motionerna icke egentligen hade något annat stöd för det högre beloppets beviljande än att utskottet förut, i en punkt, som förekommit i detta betänkande, väsentligt höjt beloppen för de efterlevande efter de vid explosionsolyckan här i Stockholm omkomna.

Jag för min del finner, att man ej kan jämföra dessa båda fall. Den olycka, som hände här ute på Ladugårdsgårde, kom såsom ett åskslag, kan man säga, för dessa olyckliga människor, men i fråga om denna andra olycka, som skedde i skogen, kan jag icke underlåta att åtminstone stanna inför det faktum, att där förelåg åtminstone i någon mån möjlighet för den omkomne att tänka sig för en smula. Visserligen är det ju sorgligt, att denne man i unga år så plötsligt borttryckts från sin familj, men som en föregående ärad talare, herr Olofsson i Ävik, framhållit, är 900 kronor visst icke ett ringa belopp för denna familj, och jag kunde icke finna, att skäl förelåg att gå utöver denna summa.

Herr Vahlquist har redan pekat på principen om hur man gjort förut. Sedan kommer man naturligtvis att åberopa *detta* högre understöd, som nu ifrågasättes, som stöd för ytterligare understöd i liknande fall. Jag tror verkligen, att man i dessa tider, *då alla få lida av det ekonomiska tryck, som är rådande*, bör vara något försiktig.

Fastän jag sålunda mycket väl behjärtar den belägenhet, i vilken denna familj befinner sig, har jag ej kunnat annat än biträda utskottets hemställan, till vilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Berg i Munkfors: Herr talman! Denna princip rörande pensioner, som då och då framhålles i riksdagen, brukar i regeln göra sig gällande på det viset, att de, som stå i bättre samhällsställning, i regeln få nästan mer än vederbort. Om vi nu i stället kunde komma in på den vägen att giva något så när rättvist åt allesammans, vare sig det gäller de fattiga i samhället eller de mera burgna, vore det en mycket god sak.

Nu jämrade sig herr Söderberg i Hobborn över, att det skulle vara så ofantligt farligt, om riksdagen skulle bevilja änkan Jerner 600 kronor i årligt underhåll. För min egen del tror jag icke på en sådan farlig princip. Det kan väl ingen, som vill resonera sunt, förneka, att 600 kronor är ett skäligt belopp och icke alls för högt. Om man nu förut givit andra änkor mindre, kan väl icke det få vara skäl för riksdagen att i fortsättningen hålla på att giva med njugg hand åt fattiga och med frikostig hand åt

dem, som ha mera, utan det är väl skäl i att vi ändra taktik, och för min del rekommenderar jag på det varmaste den reservation, som är bifogad betänkanudet.

Man talar om de skilda orsakerna till dödsfallen. Ja, det må nu så vara, att de äro olika. Jag erkänner också, att explosionsolyckan på Ladugårdsgårde var något alldeles ohyggligt. Och när man tänker på liknande olyckor, kännes liksom en varmare stämning för att hjälpa de efterlevande efter människor, som omkommit på detta sorgliga sätt, men å andra sidan, om döden kommer över människorna på det ena eller andra sättet, om detta sker, då man faller ett träd i skogen eller på sätt som nyss nämndes, är väl olyckan ungefär lika stor och sorgen hos de efterlevande kännes väl lika djup och bitter. Jag tycker verkligen för min del, att denna begäran icke alls är orimlig. Den kan fullt motiveras utan att för framtiden medföra några led samma konsekvenser.

På grund därav, herr talman, ber jag få yrka bifall till reservationen.

Herr vice talmannen, D. Persson: Herr talman! Det glädde mig att höra, att min vän herr Söderberg i Hobborn behjertar denna sak och därmed erkänner, att det kunde vara rättvist, om denna änka finge högre pension än utskottet föreslagit. Men så säger herr Söderberg, att utskottet ej haft annat skäl än utskottets förordande under punkt 4). Ja, det tycker jag är ett mycket gott skäl, att utskottet handlar konsekvent i frågor som äro lika, såsom fallet är med de här föreliggande.

Om också dödsorsakerna för dessa båda personer, som jämföras, voro något olika, är dock resultatet av olyckorna detsamma, nämligen att offren avlidit, och då synes mig också att frågan om pension i de båda fallen bör behandlas lika.

Nu talar man om den farliga princip, som skulle kunna uppkomma, om reservationen skulle bifallas. Jag har en gång förut sagt, att vad den saken beträffar ha vi här i riksdagen ingen princip i principer, men den principen att handla rätt och rättfärdigt tror jag vi alla kunna stå för.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till den av herr Neiglick m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

§ 2.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget särskilda utskottets nr 1 utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om behörighet att utöva läkar-konsten, dels ock i ämnet väckta motioner.

*Ang. understöd
åt förmannen
K. T. Jerners
änka och barn.
(Forts.)*

*Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.*

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Genom en den 26 februari 1915 dagtecknad proposition, nr 85, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden, begärt riksdagens yttrande över ett propositionen bilagt förslag till förordning om behörighet att utöva läarkonsten.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehått följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

inom första kammaren:

nr 79 av herr *Almer*:

nr 85 av herr *Österberg* och

nr 86 av herr *Carl Eklundh*; samt

inom andra kammaren:

nr 217 av herr *Kajser m. fl.*;

nr 218 av herr *Olofsson* i Digernäs; och

nr 219 av herr *Lindhagen*.

Utskottet hemställde

1:o) att riksdagen i anledning av ifrågavarande proposition samt de med föranledande därav väckta motioner måtte för sin del antaga vid punkten fogat förslag till lag om behörighet att utöva läarkonsten;

2:o) att herr *Lindhagens* ifrågavarande motion, i vad den icke besvarats genom vad utskottet i punkten 1:o) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

3:o) att ej heller de i anledning av förevarande proposition i övrigt väckta motionerna, därest de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i punkten 1:o) hemställt, måtte av riksdagen bifallas.

Vid utlåtaudet vco emellertid fogade reservationer:

dels av herr *Eklundh*, som yrkat avslag på hela lagförslaget och hemställt, att riksdagen ville besluta avlåta en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utarbetande av nytt förslag, grundat på av honom i reservationen uttalade principer;

dels beträffande 6 § i utskottets lagförslag:

av herr *Almer*; och

av herr *Hult*.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att lagförslaget skulle föredragas paragrafvis med utskottets hemställan sist, att diskussionen vid 1 § finge röra sig om förslaget i dess helhet samt att lagtext ej skulle uppläsas, så vida detta icke påyrkades av någon utav kammarens ledamöter.

För 1 § hade Kungl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

§ 1.

Behörighet att utöva läkarkonsten tillkommer

1) den, som inom riket avlagt medicine licentiatexamen och där-
efter vunnit legitimation som läkare (legitimerad läkare);

2) den, som, utan att vara legitimerad läkare, innehar läkar-
befattning, vartill han blivit av Kungl. Maj:t utnämnd;

3) den, som, utan att vara legitimerad läkare, är av medicinal-
styrelsen förordnad att tjänstgöra såsom vikarie för läkare eller så-
som extra läkare eller är av vederbörande myndighet förordnad till
läkare vid den militära sjukvården eller är förordnad att vara
underläkare eller amanuens vid offentlig klinik eller poliklinik;

4) den, som av Kungl. Maj:t erhållit särskild tillåtelse att inom
riket utöva läkarkonsten, i den omfattning och under den tid till-
åtelsen avser.

Herrar *Österberg* och *Olofsson* i Digernäs hade i sina ovanbe-
rörda, lika lydande motioner hemställt, att till paragrafen måtte
fogas ett så lydande tillägg:

»Så länge undervisning i den homöopatiska läkemetoden och
dess tillämpning icke meddelas vid någon av landets medicinska
högskolor. må svensk eller utländsk medborgare, som inför medi-
cinalstyrelsen företer intyg om avlagd fullständig godkänd läkar-
examen vid någon under vederbörande stats kontroll stående medi-
cinsk skola i Europa eller Amerika, där jämväl homöopati ingår
som examensämne, anses berättigad att idka homöopatisk praktik
under villkor, att han ställer sig till efterrättelse de allmänna be-
stämmelserna i gällande läkarinstruktion.»

Vidare hade herrar *Eklundh* och *Kajser m. fl.* i sina lika
lydande motioner rörande ifrågavarande paragraf yrkat, att 4 mom.
måtte utgå.

Slutligen hade herr *Lindhagen* i sin motion hemställt, att riks-
dagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om ett övervägande av,
bland annat, ändring i förevarande paragraf i syfte att bereda den
lojala homöopatien och naturläkekonsten något av den auktoriserade
frihet, som förslaget företrädesvis förbehölle statens privilegierade
läkarväsende.

Utskottet biträdde Kungl. Maj:ts förslag till paragrafens av-
fattning allenast med den ändring, att däri förekommande orden
»Kungl. Maj:t» utbyts mot ordet »Konungen».

Efter föredragning av paragrafen yttrade

Herr *Kajser*: Herr talman, mina herrar! Jag har i
min motion föreslagit, att sista stycket i § 1 skulle utgå, men
detta förslag hade egentligen framkommit i tanke, att hela saken

Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.

(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läarkonsten.
(Forts.)

skulle ordnas genom en kungl. förordning. Skall det nu i stället bli en lag, vill jag naturligtvis icke förhindra Kungl. Maj:t att kunna legitimera t. ex. en utländsk läkare, som har samma kunskaper som en svensk läkare har, då han avlagt sin medicine licentiatexamen. Av det tillägg Kungl. Maj:t gjort till vad som står i § 55 i läkarinstruktionen, nämligen: den, som av Kungl. Maj:t erhållit särskild tillåtelse att inom riket utöva läarkonsten, *i den omfattning och under den tid tillåtelsen avser*, och av den motivering, som herr statsrådet anfört, då detta tillägg föredrogs inför Kungl. Maj:t, tyckes framgå, att Kungl. Maj:t tänkt sig legitimera kvacksalvare, om jag så får säga, på landet här och där, och det kan jag för min del icke anse vara lämpligt. När en medicine licentiat enligt Kungl. Maj:ts beslut skall för att få utöva läarkonsten avlägga en examen, som det kräver 8—10 år att taga, anser jag olämpligt, att andra personer skulle på det viset få legitimeras om också bara för ett visst område.

Paragraf 3 innehåller en del straffbestämmelser för läkare. Dessa straffbestämmelser ha tillkommit med anledning av ett mycket upprörande fall för cirka tio år sedan, då en läkare begick ett brott. Detta föranledde ett uttalande från riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, och Kungl. Maj:t inhämtade medicinalstyrelsens utlåtande i frågan. I detta utlåtande föreslog medicinalstyrelsen följande bestämmelse: »Dömes läkare för brott, varom i 6 § 18 kap. strafflagen sägs, eller för våldtäkt mot kvinna, vilken han såsom läkare behandlar, eller för fosterfördrivning; varde även dömd till mistning för alltid av rätten att utöva läarkonsten.» Ja, det är jag övertygad om att varenda läkare i hela Sverige vill instämma i, ty det är klart, att en person, som gjort sig skyldig till sådant brott, är farlig för den allmänna säkerheten; han kan icke vidare få utöva sin läarkonst, utan bör oskadliggöras för alltid. Men i detta förslag till lag har Kungl. Maj:t även föreslagit, att läkaren skulle kunna fräntagas rätten att utöva läarkonsten under viss tid. Det säges i statsrådsprotokollet, att ändamålet härmed skulle vara att skydda allmänheten, men det kan jag absolut icke finna. Allmänheten kan visserligen vara skyddad under den tid, då läkaren mistat denna rätt att utöva läarkonsten, men om han t. ex. är förbjuden att under fem år utöva läarkonsten, blir han naturligtvis, om och när han upptager sin verksamhet, mycket farligare för allmänheten än han förut varit. Jag anser alltså, att detta tillägg är farligare, än om rätten att utöva läarkonsten icke fräntages läkaren. Man måste väl anse, att denna påföljd är ett straff för läkaren, om han gör ett visst brott, men om han, som herr statsrådet nämnt i statsrådsprotokollet, anser att påföljden: förlust av medborgerligt förtroende står på avskrivning, synes det mig icke heller, att man skall stadga en sådan påföljd som denna för läkarna, ty detta är något, som är jämförligt med förlust av medborgerligt förtroende.

Gå vi sedan till nästa paragraf, så står det där: »Varder legitimerad läkare på grund av sinnessjukdom ur stånd att nöjaktigt utöva läkarkonsten, skall legitimationen av medicinalstyrelsen ofördröjligen återkallas.»

Ang. förordning om behörighet att utöva läkarkonsten.

(Forts.)

Ser man på motiveringen till detta, så heter det där: »Den- na § innehåller bestämmelser om förlust av läkarbehörighet, då läkaren blivit sinnessjuk. Dessa bestämmelser vila på de i den allmänna motiveringen angivna grunder och äro fullt analoge med de i § 3 för där avsedda fall föreslagna.»

Läser man sedan i § 6 enligt utskottets förslag, så står det där: »Om någon, som enligt 1 § varit behörig att utöva läkar- konsten, men ej längre äger sådan behörighet, mot ersättning ut- övar läkarkonsten, straffes» etc.

Av detta synes mig tydligt framgå att såväl enligt Kungl. Maj:ts som enligt utskottets förslag är det meningen, att om en läkare på grund av sinnessjukdom fräntages rätten att utöva läkarkonsten och ändå gör detta, skall han straffas, vilket före- faller mig alldeles orimligt. För övrigt står det i Kungl. Maj:ts förslag endast »sinnessjukdom», men utskottet har tillagt »eller annan rubbing i själstillståndet, orsakad av missbruk av alko- hol, morfin eller dylika medel». Jag förstår icke varför utskot- tet just tagit dessa saker. Varför icke lika gärna taga rubb- ning på grund av hjärntumör, hjärnsyfilis eller hjärntuberkulos o. s. v.? Det spelar väl samma roll. Men att dessa läkare, som, under den tid de äro sjuka på detta sätt, begå ett brott, skulle straffas, måste jag anse oriktigt, och jag kan icke föreställa mig, att en sådan lag kan antagas i våra dagar.

Jag kommer sedan till § 6, som innehåller särskilda straff- bestämmelser för det s. k. kvacksalveriet. Läser man motiverin- gen för dessa bestämmelser i statsrådsprotokollet, så finner man, att herr statsrådet där gjort en indelning av kvacksalvarna i tre huvudtyper.

Det står där: »I en mängd bygder utövas läkarverksamhet i viss omfattning av personer, som huvudsakligen sysselsätta sig med andra göromål, men som av ett eller annat skäl börjat ägna sig åt läkarverksamhet bland de närmast boende. Dessa perso- ner påträffas särskilt i trakter, där avståndet till läkare är stort. Vanligen behandla de endast vissa lindrigare, ofta blott yttre åkommor, rörande vilka de förskaffat sig en viss erfarenhet. Redan härav följer, att den omfattning, vari de bedriva läkarverk- samhet, icke är synnerligen stor. De arbeta naturligtvis i re- gel under full tillit till sina metoder, sålunda i god tro. Så länge deras verksamhet icke fått en alltför stor omfattning utan de veta att begränsa sig, äro de helt säkert på många orter till ett visst gagn.»

Den andra typen utgöres av dem, som bedriva kvacksalveriet som ett geschäft i fullt medveten avsikt att göra geschäft. — Den tredje typen slutligen är de s. k. homöopaterna. — Sedan he- ter det vidare i den kungl. propositionen: »Medan de till lä-

Ang. förordning om behörighet att utöva läkarkonsten.

(Forts.)

kärverksamhet obehöriga av den första typen under vissa omständigheter kunna sägas fylla en nyttig uppgift i samhället, så torde åter av de senares omfattande verksamhet dess värre följa betydliga skador.»

Ja, jag är alldeles överens med herr statsrådet i detta, men jag tror icke att den paragraf, som föreslagits av utskottet, kan råda bot häremot. Det kan mycket väl hända, att den paragraf, Kungl. Maj:t föreslagit, kunde gjort det, churu den var skriven så, att jag för min del icke kunde förstå, vad meningen var. Men så mycket tror jag mig kunna säga, att § 6 enligt utskottets förslag icke är tillfyllest i detta avseende. I denna paragraf finnas visserligen straffbestämmelser för den, som obehörigen behandlar vissa sjukdomar, och det är enligt mitt förmenande den enda förtjänst lagen har, att det har införts straff för dem, som behandla smittosamma sjukdomar och vissa andra sjukdomar. Men de, som behandla andra sjukdomar i allmänhet, synas mig, om lagförslaget går igenom, bliva så gott som strafffria. Det är visserligen sant att utskottets förslag upptager den bestämmelsen, att, om läkarkonstens utövande sker yrkesmässigt, och behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa för den behandlade, kunna böter ådömas från och med 50 till och med 1,000 kronor. Jag tror att det blir ganska svårt att kunna bevisa detta, och herr statsrådet anför själv i statsrådsprotokollet: »Och strafflagens stadganden om straff för bedrägeri och för vållande till annas död eller till skada å annans hälsa torde särskilt med hänsyn till bevisningssvårigheterna endast i sällsynta undantagsfall kunna komma till tillämpning.»

Härav framgår således, att herr statsrådet själv ansett, att det är mycket svårt att i dylika fall förebringa bevisning. Jag tror för min del, att det i sådana fall är så gott som omöjligt att åstadkomma detta.

Sedan kommer härtill ytterligare en kategori av kvacksalvare, nämligen de, som ockra på folks lättrogenhet. Jag skall taga ett exempel. Jag hade för en tid sedan en patient, som hade haft magsår och led av förträngning i nedre magmunnen. Det är givet, att en sådan sjukdom icke kan botas med medicin, utan det måste ske genom operation. Han hade först sökt en annan läkare, innan han kom till mig, och vi tillrådde båda operation. Men han tyckte naturligtvis att det var otrevligt och vände sig till en kvacksalvare, som sade: Det behövs visst ingen operation; tag bara min medicin. Och så höll kvacksalvaren på vecka efter vecka och månad efter månad, så länge han kunde klämma ut ett öre ur karlen och sade blott: för all del, håll bara på med min medicin. När kvacksalvaren icke kunde få mera betalning av honom, upphörde han att taga befattning med honom. Då kom han tillbaka till mig, och jag tog in honom på lasarettet, där han blev bra på fjorton dagar. Denne man sade sedan: Det är förvånande, att det icke finnes en lag, efter vilken sådana ockrare

kunna straffas. Den där kvacksalvaren har nu klått av mig flera hundra kronor till ingen nytta, men på lasarettet kostade det bara fjorton kronor, och där blev jag bra.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.

(Forts.)

Enligt den gamla lagen kunna ju kvacksalvare straffas, låt vara endast till 12 kronor och 50 öres böter, men enligt denna nya lag bliva de alldeles straffria. Detta innebär således en försämring av lagen.

En annan sak är, att flera av dessa kvacksalvare utgiva sig för läkare. De kalla sig naturläkare och säga, att de tagit examen i Amerika, och folk tror att de verkligen äro läkare, vilket också har till följd att de av de besökande ofta åtnjuta stort förtroende. Det är också ett sätt att lura folk, som jag anser borde förekommas.

Jag har motionsvis föreslagit ett tillägg till denna paragraf, som lyder så här: »Tillägger sig någon, som ej är eller varit behörig utöva läkarkonsten, titeln läkare eller annan titel, som uppenbarligen är avsedd att bibringa allmänheten föreställningen att han är examinerad läkare, straffes med böter intill ettusen kronor.»

Sådana bestämmelser finnas i den danska lagen, likaså i den franska och den engelska lagen samt i flera andra lagar, och därför föreslog jag, detta tillägg här. — Nu säger utskottet, att det anser förslaget ganska lämpligt, men att den bestämmelsen icke bör flyta in här, utan bör stå i en blivande lag om illojal konkurrens. Jag för min del anser, att det här icke är fråga om illojal konkurrens, utan om bedrägeri, ty dessa personer lura folk genom att uppgiva sig vara läkare, de sätta upp anslag på väggarna, där de kalla sig naturläkare, amerikanska läkare o. dyl. Detta kallar jag bedrägeri, och det borde förekommas, anser jag, men därtill finnes ingen möjlighet enligt denna lag.

Ja, jag skulle kunna anföra ännu en del saker, men jag skall inskränka mig till att yrka avslag på lagen och bifall till herr Eklundhs reservation.

Herr Holmdahl: Herr talman, mina herrar! Det är, som herrarna finna av den siste ärade talarens anförande, både många och synnerligen grava anmärkningar, som från läkarhåll riktats mot det här föreliggande lagförslaget.

Innebörden i dessa anmärkningar är sådan, att, om utskottsmajoriteten skulle ha godtagit desamma, utskottets hemställa givetvis skulle mynnat ut i ett rent avslagsyrkande. Det synes mig emellertid, som om herrar läkare alltför ensidigt bedömt den här föreliggande frågan och framförallt icke tillräckligt beaktat de otvivelaktigt stora fördelar, som denna lag skulle medföra, jämfört med den nu gällande lagstiftningen på detta område.

Jag skall tillåta mig att något skärskåda de anmärkningar, som från läkarhåll dels motionsvis och dels nu muntligen blivit

Ang. förordning om behörighet att utöva läarkonsten.

(Forts.)

framställda, och de ändringsförslag, som framkommit från samma håll.

Den första anmärkningen mot det föreliggande förslaget riktar sig mot 4 mom. i lagens § 1, d. v. s. det lagstadgande, som medger Kungl. Maj:t rätt att meddela särskild tillåtelse åt icke examinerade personer att utöva läarkonsten under viss tid eller i den omfattning, som Kungl. Maj:t kan finna skäligen medgiva. Herr Kaijser och hans medmotionärer ha yrkat, att detta moment skulle helt och hållet utgå.

Jag kan för min del icke förstå den avvisande hållning, som motionärerna ha intagit gentemot detta stadgande. Jag skulle ju mycket väl kunna förstå motionärernas tankegång, om det hade varit så, att den rätt, som man här velat tillerkänna Kungl. Maj:t, hade inneburit någon nyhet. Jag skulle då kunnat tänka mig, att herrar läkare däri skulle kunna se någon fara för intrång på deras verksamhetsområde. Men nu förhåller det sig icke så. Det är icke någon ny befogenhet, som man här velat tillerkänna Kungl. Maj:t. Går man till läkarinstruktionen av 1911, skall man där återfinna ett stadgande, som är i huvudsak fullkomligt lika med nu ifrågavarande. I läkarinstruktionens § 55, heter det nämligen: »Behörighet att utöva läarkonsten tillkommer endast den, som avlagt medicine licentiatexamen eller, utan att hava avlagt sådan examen, av Kungl. Maj:t erhållit särskild tillåtelse att inom riket utöva läarkonsten.» Det är ju, som herrarna finna, i huvudsak samma rätt, som enligt det här föreliggande förslaget tillerkänts Kungl. Maj:t, endast med det tillägget att i 4 mom. § 1 tilllagts orden »för viss tid» och »i viss omfattning». Detta tillägg utgör, som departementschefen framhållit, ett förtydligande av läkarinstruktionens stadgande, och jag skulle vilja tillägga: det innefattar även en begränsning av Kungl. Maj:ts rätt i föreliggande fall.

Nu säger man emellertid, att genom detta tillägg skulle kvacksalveriet i mycket stor utsträckning kunna legaliseras av Kungl. Maj:t. Jag tror, att den fruktan är alldeles ogrundad. Låt oss tänka oss, hur det går till, då en sådan tillåtelse skall meddelas. Då en framställning om dylikt tillstånd ingives till Kungl. Maj:t, kommer givetvis medicinalstyrelsen att höras över framställningen. Man kan vara fullt förvissad om, att medicinalstyrelsen icke utan fullgiltiga skäl tillstyrka bifall till en sådan begäran, och man kan vara lika förvissad om, att om medicinalstyrelsens utlåtande gått i avstyrkande riktning, Kungl. Maj:t icke kommer att medgiva den begärda tillåtelsen. Det blir således endast i extra ordinära fall, som detta tillstånd kommer att meddelas personer, vilka icke avlagt medicine licentiatexamen.

Nu kan man ju ifrågasätta, huruvida det verkligen är behöfligt att lägga en sådan rätt i Kungl. Maj:ts hand att tillåta icke examinerade personer att utöva läarkonsten. Ja, förvisso

kunna sådana fall inträffa, då det är av synnerlig vikt att Kungl. Maj:t har en dylik befogenhet. Låt oss exempelvis tänka oss det fallet, att det vid en mera utbredd epidemi uppstår läkarbrist på någon plats. Det är givetvis i sådant fall av allra största vikt, att Kungl. Maj:t har rätt att meddela dispens och utfärda legitimation exempelvis för läkare, som avlagt sin examen i annat land — Man kan ju också tänka sig det fallet, att en lekman med framgång har behandlat ett eller annat slag av sjukdomar enligt en ny behandlingsmetod, som har bestått provet även inför vetenskaplig granskning. Det vore väl i så fall varken oriktigt eller olämpligt, om en sådan person erhöle Kungl. Maj:ts tillåtelse att få använda denna läkemetod i den omfattning och på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt att bestämma.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

I sin motion hava herrar Kaijser m. fl. uttalat den meningen, att, om en person fått tillåtelse att under viss tid utöva läkarverksamhet, skulle det snart visa sig, att Kungl. Maj:t icke hade i sin hand att, om det vore behövt, kunna återkalla denna tillåtelse och förhindra en fortsatt verksamhet. Jag tror, att denna uppfattning är fullkomligt felaktig. Skulle det verkligen visa sig, att en person, som fått en sådan tillåtelse, icke är vuxen sin uppgift, så läser det väl icke möta något som helst hinder för Kungl. Maj:t, som meddelat denna tillåtelse, att när som helst återkalla den; och skulle personen i fråga efter sådan återkallelse ändå fortsätta med sin verksamhet, gör han sig skyldig till straffbart kvacksalveri och hemfaller under straffbestämmelserna i lagförslaget 6 §.

Den andra anmärkning, som riktats mot det här föreliggande förslaget, gäller § 3, d. v. s. en paragraf, som innehåller de fall, då legitimation kan fräntagas en läkare på grund av begångna brott. Motionärerna ha yrkat, att denna paragraf helt och hållet skulle utgå, och de ha motiverat detta sitt yrkande på följande sätt: »I § 3 äro straffbestämmelser mot läkarna oförtjänt partiska. Om exempelvis en läkare dömes efter någon av i nämnda paragraf omnämnda strafflagsbestämmelser och sonat sitt brott, vet jag ej, varför han därutöver skall straffas genom att berövas möjligheten till att livnära sig, möjligheten att upprätta sig, varför jag anser, att nämnda paragraf bör utgå. Härav följer ock att § 5 bör utgå.»

Var och en som läser denna motivering, skall givetvis få den uppfattningen, att meningen är, att legitimationen skulle fräntagas en läkare, så snart han blivit dömd till straffarbete, eller till fängelse enligt de lagrum, som i 3 § uppräknas. Så är emellertid ingalunda förhållandet. Av paragrafens ordalydelse framgår alldeles otvetydigt, att det endast är i de fall, då dessa brott begåtts under läkarkonstens utövning, som legitimationen skall fräntagas en läkare. Och det är icke ens i alla dessa fall denna påföljd drabbar läkaren, det är endast om läkaren genom vad som lägges honom till last visat sig vara

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Porta.)

ovärdig det förtroende en läkare bör äga eller visat sig oförmögen att nöjaktigt utöva läarkonsten.

Då motionärerna förklara, att straffbestämmelserna i denna paragraf äro oförtjänt partiska, får jag säga, att jag icke kan följa dem i deras tankegång. Låt oss tänka oss ett sådant fall, att en läkare vid behandlingen av en kvinnlig patient bedövar denna och sedan gör sig skyldig till våldtäktsbrott, eller att han så vanvårdar och missköter en patient, att han därigenom vållar dennes död. Jag frågar: Kan det anses som oförtjänt partiskhet, om en sådan läkare berövas sin legitimation och därigenom förhindras utöva samma brott mot andra personer? Jag tror, att herrar läkare vid närmare eftertanke skola medge att staten har både rätt och plikt att värna sig mot en individ, som på detta sätt missbrukat sin ställning.

Nu är det emellertid ingalunda så, att alla läkare intaga samma ståndpunkt som motionärerna i denna fråga. Medicinalstyrelsen har för sin del klart och tydligt tillkännagivit, att sådana fall kunna förekomma, då en läkare bör berövas rätten att utöva läarkonsten. Medicinalstyrelsen har, som den föregående ärade talaren framhöll, velat fästa denna påföljd dels vid vissa bestämda brott och dels vid alla sådana brott, där förlust av medborgerligt förtroende blivit en läkare ådömd. Såvitt jag kan finna, är medicinalstyrelsens förslag i denna del betydligt strängare än Kungl. Maj:ts förslag. Kungl. Maj:t vill överlämna åt medicinalstyrelsen en diskretionär prövningsrätt i varje förekommande fall, och detta bör väl, synes det mig, utgöra en god garanti för att ett frändömande av legitimation icke onödigtvis kommer att äga rum.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att anledningen till denna straffpåföljds upptagande i föreliggande lagförslag är den skrivelse, som riksdagen 1907 avlät till Kungl. Maj:t, i vilken skrivelse riksdagen alldeles tydligt uttalade sig för att förlust av legitimation borde följa i vissa fall, då en läkare blivit ådömd straff.

Jag kommer nu till den paragraf i det föreliggande förslaget, som givetvis är den mest omtvistade, nämligen den paragraf, som handlar om läkarverksamhet, utövad av lekmän. I fråga om denna paragraf ha motionärerna herr Kaijser m. fl. intagit en helt och hållet negativ ståndpunkt. Den ändring, som av dem föreslagits i det kungl. förslagens § 7 mom. 2, innebär nämligen, att straff skall ådömas för varje av lekman utövad läkarverksamhet, oavsett av vad beskaffenhet denna verksamhet är. Då motionären intagit en sådan ståndpunkt, beror detta givetvis därpå, att de anse varje av lekman bedriven läkarverksamhet vara skadlig och följaktligen förkastlig. Jag vill gärna medge, och det lär väl envar i denna kammare göra, att sådana arter av kvacksalveri förekommit och förekomma, som äro av den beskaffenhet, att de böra både förbjudas och bestraffas. Jag syftar härvid först och främst på den art av lekmanaverk-

samhet, som går ut på att ockra på medmänniskors lättrogenhet och vidskepelse, som endast åsyftar ekonomisk vinst och således står bedrägeriet tämligen nära, ja, rent av kan betraktas som bedrägeri. Jag syftar också på den art av lekmannaverksamhet, som icke ryggar tillbaka för att behandla smittosamma sjukdomar och andra åkommor och därvid använder sådana medel och behandlingsmetoder, som innebära fara för människors liv och hälsa.

Men det finnes även ett annat slag av lekmannaverksamhet, som, såsom riksdagen i sin skrivelse 1907 framhöll, med otvivelaktig framgång utövas på sådana platser, där läkare icke finnes att tillgå, och som måste anses både tillåtlig och lofvärd. Det är detta slag av lekmannaverksamhet, som Kungl. Maj:t ansett böra tolereras och följaktligen icke heller bestraffas. Samma ståndpunkt har också utskottet intagit. Den ändring i Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet gjort i § 7 mom. 2, innebär icke någon ändring i sak och icke heller någon annan ståndpunkt än den Kungl. Maj:t intagit, utan ändringen har endast företagits av rent lagtekniska skäl.

Nu invänder man emellertid, att därigenom, att man lämnar obestraftat detta s. k. ofarliga kvacksalveri, har man övergivit den princip, på vilken den nuvarande lagstiftningen i detta avseende är byggd. Ja, detta påstående är alldeles riktigt; vår nuvarande lag är i detta avseende byggd på principen om fullständigt förbud för all lekmannaverksamhet. Men låt oss se till, hur det ställer sig i verkligheten. De böter, som ådömas för kvacksalveri, nämligen 12 kronor 50 öre för första resan och 25 kronor för itererad förseelse, äro ju så löjligt ringa, att de icke kunna anses utgöra ett straff för det farliga, det skadliga slaget av kvacksalveri. Ännu mindre kunna dessa böters ringa belopp verka avskräckande på kvacksalveriets utövare.

Hur ställer sig nu det kungl. förslaget till kvacksalveriet? Jo, det meddelar förbud för lekmannaverksamhet ifråga om behandlingen av veneriska sjukdomar, lungsot och i övrigt alla smittosamma sjukdomar, vartill utskottet lagt jämväl kräftsjukdomar och tuberkulos. Det belägger med straff av böter och ända intill ett års fängelse ett brytande av detta förbud. Det belägger med samma straff jämväl användningen av vissa läkemetoder, såsom hypnotisk behandling och behandling under allmän bedövning. Den straffar likaledes yrkesmässig utövning av läkarkonsten, då behandlingen är av den beskaffenhet, att den innebär fara för människors liv och hälsa. Det kan väl ändå icke nekas, att genom dessa bestämmelser uppnås långt större effektivitet än genom de lagbestämmelser, som vi för närvarande äga på detta område.

Den föregående ärade talaren framhöll som en brist i det föreliggande förslaget, att däri icke intagits några straffbestämmelser emot den, som tillägger sig titeln läkare eller annan titel, som är avsedd att bibringa allmänheten föreställningen

Ang. förordning om behörighet att utöva läkarkonsten.
(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

att han är examinerad läkare. Den frågan har, som framgår av den kungl. propositionen, varit beaktad vid lagförslagets behandling i regeringen. Men frågan har undanskjutits på grund därav att man ansett, att dessa straffbestämmelser borde införas i den lag om illojal konkurrens, som vi inom kort torde ha att förvänta.

Då nu motionärerna ha ställt sig på den ståndpunkten, att de yrkat avslag på hela det här föreliggande förslaget, så får jag säga, att de icke tyckas ha uppskattat den vinst, som man skulle ernå genom att antaga detsamma. Jag kan ju mycket väl förstå, att herrar läkare från sina speciella synpunkter icke skola finna förslaget tillfredsställande, men ser man saken från samhällelig synpunkt, torde det väl icke med fog kunna förnekas, att förslaget har alldeles avgjorda fördelar i jämförelse med den nuvarande lagstiftningen på detta område.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hellberg i Lycksele: Jag ber, herr talman, att få yttra några ord i allmänhet med anledning av det föreliggande förslaget.

Denna kungl. proposition med förslag till förordning om behörighet att utöva läarkonsten måste enligt min mening ses mot bakgrunden av 1907 års riksdags behandling av en motion i denna kammare, vilket också den senaste ärade talaren omnämnde. I nämnda motion yrkades på en utredning om de villkor och bestämmelser, som borde uppställas för lekmäns utövande av medicinsk verksamhet. Denna motion avslogs av bägge kamrarna, när de icke ville vara med om att inskränka lekmäns ifrågasvarande verksamhet. Däremot beslöt bägge kamrarna att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning, om och i vad mån läkare skulle som straffpåföljd eller av annan orsak kunna för längre eller kortare tid fräntagas rätten att utöva läkarverksamhet, detta senare väl huvudsakligen på grund av ett då en tid förut begånget brott av en läkare i dennes läkarverksamhet, vilket hade straffarbete till påföljd. Riksdagen har i och genom denna proposition fått svar på sin begäran, och Kungl. Maj:t har i sammanhang därmed framlagt ett förslag, som går ut på att skydda mot sådan obehörig läkarverksamhet, som i allmänt och enskilt intresse icke bör vara tillåten.

Vad nu lekmanverksamheten beträffar, så säger det sig självt, att uppfattningarna därom måste vara högst olika allt efter de synpunkter, som man därpå anlägger. Läkarna i allmänhet anse naturligtvis, såsom också allmänna svenska läkarföreningen i sitt utlåtande år 1913 framhöll, att allt kvacksalveri är förkastligt. Det gagn, som mången anser sig ha haft av denna lekmanbehandling, har ofta varit illusoriskt, och det har i många fall berott på sjukdomens art, som antagligen varit av den beskaffenhet, att den gått till hälsa av sig själv eller också att den blivit hävd genom suggestionsliknande inflytelser. Läkar-

na anse därför, att det bästa och riktigaste nu hade varit att få genomfört förbud mot allt kvacksalveri, med stipulerande av tillräckliga straffpåföljder ungefär i analogi med vad som gäller tandläkaryrket. Och säkerligen finnes det icke någon av denna yrkesgren, som icke medger att, om man ser frågan i stort, kvacksalveriet måste anses vara ur snart sagt alla synpunkter för vårt land skadligt.

Denna läkarnas uppfattning delas också av en stor mängd medborgare, under det att å andra sidan det finnes en stor allmänhet, som ännu icke kan förstå den synpunkten, och som därför intagit en annan ståndpunkt. Och tänker man närmare på saken, är det väl också i det stora hela tämligen förklarligt.

De mindre kvacksalvarna, bygdeläkarna, för vilkas verksamhet denna kammare tidigare uttalat sin sympati, intaga sedan gammalt i folkmedvetandet och särskilt hos de bredare lagren på landsbygden en särställning och en sådan ställning, att den har många så att säga flera försonande drag. Dessa bygdeläkare äro nämligen i allmänhet personer ur folkets egna led, de ha sedan barndomen dess åskådning och livsuppfattning. De äro kött av dess kött och ben av dess ben. Jag menar, att man härigenom kan förstå, att det måste finnas något visst försonande i bygdeläkarnas både tillvaro och verksamhet. Dessa kloka gubbar ha otvivelaktigt haft en uppgift att fylla och ha det törhända i någon mån ännu här och var i avlägsna orter, där läkartillgången är knapp, detta under förutsättning att de bedriva sin verksamhet i mindre omfattning samt med iakttagande av nödig försiktighet. De äro de avlägsna bygdernas anspråkslösa läkekunniga, som mot ringa betalning lämna det bistånd de kunna åt sjuka, som självmant uppsöka dem.

Men annorlunda skulle dock helt säkert ställningen vara, om förhållandena i verkligheten vore sådana, att en legitimerad läkare kunde bjuda verksam bot emot åtminstone det största flertalet sjukdomar. Men vi måste ju erkänna, att förhållandet tyvärr ingalunda är sådant. Det är tvärtom så. — som en framstående stockholmsläkare ungefär uttryckte sig härom dagen vid diskussion i denna fråga i Svenska Läkarsällskapet — att det finnes en mycket stor procent sjukdomar, där vi ödmjukt måste erkänna, att vår uppgift egentligen består i att undanröja de påtagligaste hindren för naturens läkning, ty vad som utför läkningen är dock naturen själv. Man kan naturligtvis säga och det med gott samvete, att en skolad läkare kan betrakta denna naturens läkning på ett för patienten mycket fördelaktigare sätt än en icke skolad kan göra. Men den synpunkten har icke ännu trängt igenom, och fråga är väl, om den någonsin kommer att göra det. Här behöves upplysning, en allmän folkupplysning, och jag tror därför verkligen icke, att man överhuvud kan med lagen nå ett mål, när just det fattas, som skulle hjälpa och lämna garanti, nämligen upplysning. Därför måste alla försök till lagar bli mer eller mindre

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

en kompromiss emellan vad man önskar och vad man anser vara möjligt. Och då det nu här i världen i allmänhet icke är möjligt och i detta fall i synnerhet icke är möjligt att få allt vad man önskar, anser jag det bäst att försöka taga saken praktiskt och sålunda göra åtskilliga eftergifter.

Jag kan icke finna annat än att den kungl. propositionen och det särskilda utskottet ha löst frågan i stort sett på ett något så när tillfredsställande sätt. Jag medger dock, att det hade varit bättre, om utskottet tagit Kungl. Maj:ts förslag. Men jag tror emellertid, att vi även med utskottets förslag skola komma åtskilligt framåt och utöver den gamla ståndpunkt, där vi hittills befunnit oss och fortfarande befinna oss.

I det kungl. förslaget måste man hålla isär två synpunkter, nämligen vad som rör läkarna och vad som rör lekmannaverksamheten.

Vad då beträffar det första, hade man på sina håll t. ex. inom Allmänna Svenska Läkarföreningen varit orolig för, att det skuile föreslås skärpta bestämmelser utöver de nuvarande gent emot läkarna angående vårdslöshet, vållande till annans död m. fl. dylika föreskrifter, liknande dem, som ännu gälla i Tyskland och där tillämpas titt och tätt samt vålla läkarna ganska stora obehag. Men det kungl. förslaget är lyckligtvis fritt från sådana ytterligare skärpningar i den vägen, och det synes mig i likhet med utskottet på det hela taget icke vara så värst mycket att invända mot de paragrafer, som handla om ansvar och straffpåföljder för läkare, med undantag av åtskilliga detaljer, i vilka man skulle vilja ha det annorlunda. Men läser man igenom dessa straffbestämmelser, finner man, att de röra otukt med patienter, våldtäckt, fosterfördrivning m. m., således synnerligen grova saker, där det endast är fråga om rena rovriddare eller samhällsvådliga personer, och för dessa bör det väl finnas strängare straffpåföljder än för vilken liten kvacksalvare som helst. Men om en läkare begår en mindre förseelse eller brott utom tjänsten, är det svårt att fatta, varför han genom legitimationens förlust skall bli oförmögen att livnära sig. Detta synes mig något partiskt.

Men vad beträffar den andra saken, som rör lekmannaverksamheten, tror jag, att det är så långt ifrån, att lagen kommer att utrota kvacksalveriet, att detta i stället genom utskottets förslag kommer att bli på sätt och vis och till viss del frigivet. Jag menar, att härigenom kommer att ges erkännande åt ett förhållande, som redan för närvarande äger rum.

Detta å ena sidan. Å andra sidan vill jag påpeka något, som går liksom en röd tråd igenom hela förslaget, den synpunkten nämligen, att allmänheten skall skyddas mot den skada, som kan tillfogas densamma, och i sådant avseende har § 6 i det föreliggande utlåtandet en vittgående betydelse. Genom denna paragraf kommer det att läggas ett verkligt effektivt hinder i vägen för behandlingen av smittosamma könssjukdomar, för tu-

berkulos, för kräfta, smittosamma sjukdomar, såsom difteri, scharlakansfeber, barnförlamning, koppor m. m. Särskilt genom lekmanbehandlingen av smittosamt sjuka utsättes den allmänna hälsovården för stora vådor, i det att de stora och kostbara ansträngningar, som genom epidemisjukhus och epidemisjuksköterskor skola motverka dessas spridning, hotas att omintetgöras. I och med det att kammaren, som jag hoppas och antager, går med på orden *tuberkulos, kräftsjukdom* i § 6, 2 mom. blir ett mycket stort steg taget framåt ifråga om besparande av onödigt årlångt lidande för många medmänniskor. Det blir säkerligen en högst vanskelig belägenhet för dem, som hädanefter skola sköta en större lekmanapraktik, med detta damoklessvärd över sitt huvud i form av de föreslagna straffbestämmelserna i fråga om behandlingen av de nyssnämnda sjukdomarna. Det gäller här för övrigt förseelser, som äro lätta att komma åt och leda i bevis.

Vad man med hela denna lag vill vinna, är ju, att sådana personer, som sysselsätta sig med det stora, det yrkesmässiga kvacksalveriet skola bli lätt åtkomliga. Och även den, om jag så får säga, *medelstora* lekmanaverksamheten torde man säkerligen också kunna lätt nå, åtminstone i de mera flagranta fallen, om åklagaren gör sin plikt. Därtill kommer, att bötesbeloppen blivit betydligt höjda, varjämte risk föreligger, att straffet kan bli ända till fängelse.

Jag tror, att det icke kommer att bli en så förfärligt stor olycka, om dessa bygdeläkare få existera på platser, där det verkligen är ont om läkare. Någon vidare stor skada kunna de näppeligen åstadkomma, låt vara att nyttan är problematisk, men en och annan sjuk människa kanske de dock i något fall kunna vara till någon tröst.

Med förslaget undvikas de stora olägenheter, som en absolut förbudslagsstiftning i våra dagar otvivelaktigt skulle medföra. Men framför allt vinnes därmed, att man med gott samvete kan belägga de bedrägliga och skadliga formerna av lekmanaverksamheten med effektiva straff. Och att detta är av nöden i våra dagar, torde väl ingen rättänkande och på området något så när sakkunnig person kunna bestrida.

Då jag således nu, herr talman, tror, att det dock kan vara betydligt mycket bättre att få till stånd denna lag än att fortfarande stå kvar på 1688 års ståndpunkt, ber jag att få yrka bifall till paragrafen.

Herr Bogren: Herr talman! Föreliggande lagförslag syftar ju till att dels stadga effektiva straff för brott, vilka vissa läkare under utövningen av sitt yrke låta komma sig till last, dels också att om möjligt förhindra och utrota den art av kvacksalveri, som yrkesmässigt utövas av slem vinning och utgör en fara för den lidande mänsklighetens liv och hälsa.

Hur nu förslaget fyller sin första uppgift, därom skall jag icke tillåta mig att yttra mig. Men det synes, som om en väsent-

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läarkonsten.
(Forts.)

lig lucka i vår hittillsvarande strafflagstiftning i detta fall härigenom blivit delvis fylld. Men i avseende å förslagets andra uppgift, nämligen att effektivt bestraffa och om möjligt utrota det skadliga kvacksalveriet, kan man ställa sig något tvehågsen. Det är med en viss fruktan allmänheten tar emot dessa lagförslag, som gå ut på att hårdare och hårdare tillsnöra individens personliga frihet, att så att säga gardera det och det yrket, det och det »skräet», som det hette förr i världen, kanske på allmänhetens bekostnad. Och denna farhåga minskas sannerligen icke, då man läser sådana motioner, som äro väckta dels i denna kammare av en läkare och dels i medkammaren av en annan läkare, motioner med yrkanden, som tydligen ge vid handen, att allmänheten skulle vara till för läkarnas skull, i stället för att läkarna skola vara till för att först och sist och sist och först betjäna den lidande allmänheten.

Vad nu lagstiftningen rörande kvacksalveriet beträffar, torde denna kammare ha i livlig hägkomst, huru just samma kammare 1907 uttalade en synnerligen stark tvekan om huru det skulle vara möjligt att här åstadkomma en god lagstiftning, som icke omöjliggör den lofvärda lekmanverksamheten, den verksamhet alltså, som lekmän i människokärlekens namn utöva, ett »kvacksalveri», om jag så får uttrycka mig, som på de flesta ställen i vårt land har varit och alltjämt är av välgörande art. Det gäller sålunda att bestraffa det för liv och hälsa skadliga kvacksalveri, som utövas icke i människokärlekens, utan i girighetens och vinningslystnadens intresse. Jag medgiver, att lagstiftarens uppgift härvidlag är synnerligen grannlaga. Det synes mig dock, som om Kungl. Maj:t skulle ha funnit en rätt så god lösning av denna grannlaga lagstiftningsfråga. Och jag måste beklaga, att icke utskottet här kunnat gå med på Kungl. Maj:ts förslag i § 7 mom. 1, som motsvaras av utskottets § 6 mom. 2. Där har nämligen utskottet ändrat och utökat Kungl. Maj:ts förslag genom att ersätta ordet *lungsot* med *tuberkulos*, samt tillagt *kräftsjukdom*. Nu är det ju så, som herrarna torde erinra sig, att det är många läkare och däribland många skickliga sådana, som ha ganska svårt för att i ett tidigt stadium konstatera, om en sjukdom är tuberkulos eller någon annan åkomma, om en svulst eller ett sår är en kräftsjukdom eller icke. Jag känner själv fall, där skickliga läkare ställt sig tvivlande och tvehågsna i detta avseende. Om då en lekman, som har »läkarblick», som man säger, och som vant sig vid att stå sin närmaste omgivning till tjänst vid botandet av små åkommor eller åtminstone varit personer till nytta därigenom, att han kunnat hänvisa dem att skyndsamt söka legitimerad läkarhjälp, därest han funnit, att åkomman varit av allvarlig natur, om en sådan lekman, säger jag, skulle råka ut för ett fall, där en svulst sedermera befinnes vara en kräftsulst, och vågat i god tro behandla denna under en kortare tid, så skulle han bli hemfallen under denna svåra straffbestämmelse, som fast-

ställes i § 6 mom. 2, nämligen fängelse i upp till ett år. Det är en fara, som man här utsätter honom för, och jag tror att man gör det obefogat. Ty märk väl, att jag här talar endast om det kvacksalveri eller den läkarverksamhet, som lekmannen utövar av ren människokärlek, av ren hjälpsamhet och icke av snikenhet, icke för att ockra på lidandet — en verksamhet av sistnämnda art kan enligt mitt förmenande icke nog strängt bestraffas. Men för att icke omöjliggöra all lekmannaverksamhet på detta område anser jag det alldeles nödvändigt, att kammaren här tager Kungl. Maj:ts förslag i § 7 mom. 1 i stället för utskottets förslag i § 6 mom. 2. Ty tages utskottets förslag, fruktar jag att man därmed omöjliggör all lekmannaverksamhet på området; och att detta icke torde vara till gagn, därpå tör jag icke behöva fästa kammarens uppmärksamhet.

Jag skall därför, herr talman, på samma gång jag yrkar bifall till förslaget § 1, be att, då vi komma till behandlingen av förslaget § 6, få yrka bifall till den av herr Hult vid betänkandet fogade reservationen, vilken innebär, att Kungl. Maj:ts förslag i första stycket av § 7 bör tagas i stället för utskottets förslag i § 6 mom. 2.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet v o n S y d o w: Herr talman, mina herrar! Jag hoppas, att herrarna icke skola tro, att min nuvarande heshet är resultatet av hittills gällande lagstiftning mot kvacksalveriet.

Som herrarna veta, är det två olika frågor, som behandlas i det föreliggande förslaget. Förslaget avser sålunda dels att bereda möjlighet att under vissa omständigheter frångå en läkare rätten att utöva läkarkonsten, dels också att skydda allmänheten särskilt för de former av kvacksalveri, som med hänsyn till allmänt intresse eller enskilt väl äro att anse såsom vådliga.

Den första delen av förslaget har här mött ett visst motstånd från den förste ärade talaren, som i vissa detaljer kritiserat förslaget. Hans kritik har emellertid så utförligt bemötts av utskottsledamoten, herr Holmdahl, att jag kan helt och hållet ansluta mig till hans uttalande.

Vad beträffar den andra delen av förslaget, frågan om kvacksalveriet, göra sig två vitt skilda uppfattningar gällande. Å ena sidan den, som tagit sig uttryck i herr Eklundhs reservation och ytterligare understrukits av herr Kaijser, den nämligen, att förslaget icke går tillräckligt långt, att det icke straffar det, obehöriga kvacksalveriet tillräckligt strängt. Å andra sidan gör man gällande, att förslaget går alltför långt i räfsten med kvacksalveriet.

Då man går att taga ställning till denna fråga, måste man först och främst erinra sig beskaffenheten av nu gällande lagstiftning på området. Denna lagstiftning — 1688 års medicinalordningar — lider i hög grad av ålderdomsskröplighet; den

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läkarkonsten.
(Forts.)

fyller i år 227 år. Så tillvida intager detta lagstadgande en fullt klar principiell ståndpunkt, att det förbjuder allt kvacksalveri, allt utövande av läkarkonsten av obehöriga. Men det medel, varmed detta förbud upprätthålles, är i själva verket ytterst överksam. Det stannar vid böter till belopp av 12 kronor 50 öre; vid upprepad förseelse kunna böterna höjas till 25 kronor. Nu har trots denna lagstiftning, eller kanske snarare i hägn av denna lagstiftning kvacksalveriet allt mer och mer utvecklats. Det har tagit sådana former, att man måste säga, att de äro samhällsvådliga.

En del av kammarens ledamöter har kanske tagit del av den exempelsamling, som framlagts i den kungl. propositionen. Med herr talmannens tillstånd skall jag emellertid be att få återge några av fallen. En ung, stark karl hade fått ett sår i foten. Han gick till en kvacksalvare, som förbjöd honom att tvätta det smutsiga såret. Resultatet: stelkramp. En karl hade fått ett sår på läppen, gick till en f. d. sjukvårdssoldat, som fått rykte om sig att kunna bota kräftan med frätande medel. Resultatet: en stor del av ansiktet bortfränt. För en barnsängskvinna, som led av blodåderpropp, föreskrefs promenader i rummet. En karl, som fått en järnflisa i ögat och hornhinnan genomborrad, behandlades med sockergryn, tills han slutligen kom till en läkare, som tog bort järnflisan. En man kom till en kvacksalvare och bad att bli behandlad för bräck. Kvacksalvaren sade: »Ni lider av stenpassion», och sprutade in en frätande vätska i urinröret. Ett annat utomordentligt upprörande fall är följande: en kvinna vilken led av blindtarmsinflammation, såsom det senare konstaterades, vände sig till en kvacksalvare mot mannens protester. Det var sönerna i huset, som bådo fadern tillkalla kvacksalvaren. Han lade upp kvinnan på ett sofflock, knådade henne hårt på magen och gav henne skarpa avförande medel. Mot kvinnans böner upprepades behandlingen. Resultatet blev, att hon dog.

Exempelsamlingen kan kompletteras i det oändliga. Till min kännedom har nyligen kommit ett ganska typiskt fall. En kvacksalverska i närheten av Sala behandlar vissa fall av hudsjukdomar efter en lika farlig som vidrig ordination; hon föreskriver, att på sjuka ställen skall läggas spindelväv, gammal smutsig, bakteriefyllt spindelväv, och ovanpå detta läggas — urinkompresser. Resultatet har blivit ytterst allvarligt. Jag har här i min hand ett dokument. Herrarna kanske tvivla på, att det förskriver sig från rikets huvudstad i nådens år 1915. Det är från en kvinna. Jag skall varken nämna namnet eller adressen för att icke på något sätt göra reklam för henne, men be att få läsa upp prospektet. Det lyder sålunda: »Sjuka och svaga personer, som lida av den s. k. engelska sjukan, njurlidande, hudsjukdomar, eksem, blodbrist, mattighet, stranguri, sömnlöshet, trötthet m. m., behandlas av undertecknad å nedanstående tider eller sista kvartalet i nedan av varje månad.» Och så heter det vi-

dare: »Hundratals personer kunna intyga, att de genom min behandling blivit friska. *De sjuka böra medtaga en linda jämte en tunn mössa.*» Så står här vidare: »*Tvätta ej kroppen förrän det nionde dygnet efter tredje behandlingen, men huvudet tvättas tredje dygnet efter första behandlingen.*» Detta står ej så alldeles i överensstämmelse med den personliga hygien, herr Lindhagen. I åtskilliga av de här av mig relaterade fallen ha vederbörande blivit åtalade vid domstol med yrkande om ansvar för vållande till den sjukes död eller till kroppsskada. Domstolarna ha emellertid icke i något fall funnit kausalsammanhanget mellan kvacksalvarens behandling och den sjukes död eller försämring vara bevisat. Resultatet har därför blivit allenast 12 kronor 50 öre i böter. Inför dessa rent av upprörande fall måste man gripas av en känsla, att här föreligger ett nödläge, som man måste göra något för att förbättra.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Hur nu lagstiftningen på detta område skall konstrueras, där-om kunna naturligtvis meningarna vara delade. Jag skall be att få återkomma till den frågan, sedan jag yttrat mig mera i allmänhet om de anmärkningar mot det kungl. förslaget, som framkommit offentligt och enskilt, särskilt i en del motioner.

Man säger till en början, att en del kvacksalvare äro till gagn och omfattas med stort förtroende i orterna. Jag skall, såsom jag redan gjort till statsrådsprotokollet, genast erkänna, att särskilt i bygder, där avståndet till läkaren är stort, det finnes lekmän, s. k. bygdeläkare, som utan tvivel utöva en gagnande samaritversamhet, under förutsättning att de ålägga sig en viss begränsning och ej behandla svårare fall. Och enligt min mening är det ej heller uteslutet, att det kan finnas personer med en viss naturlig läkarblick, som specialiserat sig på mindre åkommor, t. ex. vrickningar, och kunna uppnå goda resultat. Men i det alldeles övervägande antalet fall är givetvis kvacksalvarens och lekmanaläkarens verksamhet mera till skada än till gagn. Jag vill det oaktat icke döma alla dessa över en kam. Det finnes alldeles visst ärliga fanatici, behärskade av en fix idé om en viss behandlingsmetods förträfflighet, som tro, att de göra mänskligheten gagn, när de erbjuda sina tjänster. Men dessa äro ett fåtal. Resten utgöres alldeles givet av samvetslösa industririddare, som ockra på olycka och lidande, lättrogenhet och vidskepelse. Vi hörde i det citerade prospektet orden »sista kvar-talet i nedan av varje månad». Dessa herrars affärsteknik har också tagit alltmera fulländade former; deras inkomster svara också däremot. Jag har sett en del uppgifter i det fallet. Bland utövarna av det hedervärda kvacksalveriyrket träffar man icke sällan på urspårade individer, dömda brottslingar och sådana mindervärdiga personer. I en trakt av vårt land har grasserat en herre, som varit straffad för stöld tre gånger och dessutom för bedrägeri och som varit tilltalad för våldtäktsförsök. I en annan trakt härjar en f. d. akrobat, som varit varnad för lösdri-veri. Överhuvud finner man bland dessa kvacksalvare ofta

Ang. förordning om behörighet att utöva läarkonsten.
(Forts.)

personer, i vilkas titulatur ingår ordet »f. d.». De ha slagit sig på kvacksalveriet, när allt annat tagit slut. Det är alldeles givet, att en sådan kår, som här och var parasiterar på de sjuka, skall vara till obotlig skada. Hela deras verksamhet så att säga balanserar på det tillåtnas yttersta gräns och överskrider ofta nog densamma.

Med beklagande måste man emellertid konstatera, att en stor del av dessa herrar omfattas med förtroende av allmänheten och rent av röner uppmuntran. Vad kan orsaken vara därtill? Jo, till en del kan man väl söka förklaringen i den allmänna dragningen till det mystiska, tron på det underbara, det oförklarliga, som ligger djupt i människans natur. Det är samma företeelse, som man får bevittna i Frankrike, där årligen skaror av människor strömma till Lourdes för att söka helbrägdagörelse hos den undergörande madonnan. Så tror jag också att det är en annan sak vari man har att söka förklaringen. Om en sjuk, som har försökt sig på en kvacksalvare, verkligen tillfrisknar, tillskriver han utan tvekan detta kvacksalvarens förtjänst, och saken basunas ut som en synnerligen märkvärdig händelse och sprides vida omkring. Går en sjuk till en läkare och finner bot, ja, då finner han det som en naturlig sak. Det är endast miss-tagen, som man då talar om. Så är det kanske också en annan sak, som berörts av en annan talare, nämligen att, om en sjuk skenbart tillfrisknar på grund av en kvacksalvares behandling, så tillskrives det honom, men, man glömmer, att naturen själv har en underbar läkande förmåga. Om ett gift eller en bakterie införes i kroppen, så uppreser sig omedelbart en del krafter inom kroppen och i regel besegrar kroppen giftet och övervinner bakterien. Det är på samma sätt, om man får ett sår. I regel läker det sig självt utan läkarhjälp. En del fall med lyckosam utgång, som kvacksalvaren tillgodoräknar sig, äro säkerligen beroende på suggestion. Det är något, som läkaren mycket väl känner till: det är något fullt naturligt och förklarligt. Vetenskapen har t. ex. antecknat fall, då en person under årtal legat till sängs utan förmåga att röra sig, men plötsligt vid en eldsvåda stigit upp och gått — detta såsom resultat av den häftiga sinnesrörelsen, som inverkat på nervsystemet. Det är ungefär motsvarande verkningar, som en kvacksalvare ofta nog uppnår. Ju grövre medlet är, desto kraftigare verkar det på vederbörandes nervsystem. Det är givetvis speciellt beträffande nervösa åkommor, som detta lyckas. Och kvacksalvaren, han skyr icke att tillgripa grova medel, oaktat han säkerligen icke kan bedöma, huruvida det i det särskilda fallet kan vara till nytta. Läkaren, som ställer sig mera skeptisk och kritisk, ryggar däremot ofta tillbaka för dessa suggestiva medel.

Ja, nu säger man, och särskilt har detta framkommit i ett par av motionerna: det kanske är rätt, vad ni säger hittills, men det finns dock en läkemetod, en underbar läkemetod, som visat sig oändligt välsignelsebringande för mänskligheten: det

är homöopati. Jag skall icke här tillåta mig att fälla något allmänt omdöme om homöopati, när den uppträder under allvarliga former. Därtill saknar jag kompetens. Beträffande homöopatins ställning i dess hemland, Amerika, skulle jag emellertid vilja rekommendera herrarna att studera en synnerligen dokumenterad tidningsartikel av professor Thunberg, som nyligen publicerats i Stockholms Dagblad. Jag tror också, att homöopati till vida varit till gagn, som den reagerat mot ett alltför ymnigt användande av häftigt verkande läkemedel och i stället rekommenderat mera naturliga hjälpmedel: sol, frisk luft, renlighet och i allmänhet ett hygieniskt levnadssätt. Men, mina herrar, det är icke de homöopatiska läkarna, som ha patent på denna metod. Våra vanliga svenska läkare ha utan tvivel tillgodogjort sig allt det gagn, de kunna draga av homöopati i detta avseende. De ha högst betydligt inskränkt sitt användande av medicin och rekommendera i stor omfattning vad vi kunna kalla naturliga läkemedel. Det är ju också mycket naturligt, att läkaren söker tillgodogöra sig varje ny metod, varje upptäckt, som kan öka hans förmåga att behandla de sjuka. Läkaren tar ögonblickligen till sitt förfogande nya rön och upptäckter, som kemien eller fysiken skänker, och han har också utdragit ur homöopati, vad den kan ge.

Men jag talade om homöopati, där den uppträder under allvarliga former. Det ligger en värld emellan denna art av homöopati, denna klass homöopater och de herrar sockergryngrosshandlare, som grassera här i detta land på ett rent fruktansvärt sätt. Kemien — och jag hoppas och tror, att det stora flertalet av herrarna har en viss respekt för vetenskapen och dess resultat — kemien kan med de metoder, som stå den till buds, i dessa sockergryn icke upptäcka några andra beståndsdelar än sådana, som enligt all erfarenhet äro utan någon som helst betydelse såsom läkemedel. För övrigt, herrar sockergrynshandlare uppge ju icke själva, vad deras piller innehålla. De säga, att de innehålla mystiska, hemliga krafter eller medel, men uppge icke beståndsdelarna. Och dessa hemliga krafter och medel förefinnas enligt deras utsago endast i ytterst »förtunnade potenser». Det är mycket betecknande vad någon har sagt, att dessa sockergryn verka ungefär, som om man skulle ta en flaska medicin och hålla vid källan av en stor flod och sedan inbjuda de sjuka att dricka av vattnet vid flodmynningen. Det bör icke lämnas oanmärkt, att den sort av homöopater, varom jag nu talar, i allmänhet icke ser sina patienter; enligt svaren i ett frågeformulär ställes den s. k. »diagnosen». För min del är jag icke benägen att sätta tro därtill, att, såsom i en mig tillskickad broschyr uppgives, en fullkomligt olärd människa kan diagnostisera och med sina »högpotensiga» sockergryn bota följande sjukdomar: ischias, lungrot, bröstkräfta, dålig hörsel, grå starr, skelögdhed, binnikemask, blåsartat eksem, astma och sinnessjukdom. Vilja herrarna tro det? Jag gör det icke. För övrigt, om

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

dess sockergrynshandlande verkligen trodde på verkan av sina piller, trodde, att de vore mänskligheten till gagn, varför lögga de då icke sina kort på bordet och tala om, hur dessa piller äro sammansatta, vari deras metod egentligen består? Läkaren är ju, om han gjort en upptäckt, ytterst angelägen att genast låta allmänheten få del av sitt vetandes frukter, att publicera sammansättningen av sitt läkemedel, så att också hans kolleger skola kunna använda det. Nej, mina herrar, den allra största delen — jag säger den allra största delen — av dessa sockergrynshandlande, driva en ren humbug, som helt enkelt ockrar på en godtrogen mänsklighets penningpung.

Mina herrar! Läkarvetenskapen och hygienien ha under de senaste decennierna tagit oerhörda steg framåt. Resultaten därav kunna vi avläsa i statistikens siffror: i en alltjämt minskad dödlighet och en förlängd livslängd. Tror någon, att dessa kvacksalvare, att dessa sockergrynshandlande ha del i dessa resultat? Nej, mina herrar, de äro vunnna vid vetenskapsmännens skrivbord och i deras laboratorier. Virchow, Pasteur, Lister, Behring, Fin- sen, det är namn på några mänsklighetens verkliga välgörare, som man icke gärna borde nämna vid sidan av Mattei, Wilton med sina blodkraftpiller och doktor Kidd med sina universalkapslar.

Ja, nu hör man ofta den invändningen, att läkare också göra misstag. Och det är ju intet tvivel, att så är förhållandet — det vore väl underligt annars — det sker kanske t. o. m. ganska ofta. Men det är sannerligen ingen anledning, att man därför skulle vända sig till kvacksalvaren, som gör så oändligt många flera misstag. Hos honom är misstaget regel. Jag kan här icke underlåta att erinra herrarna om några ord av Linné. Han talar litet om kvacksalveri i sin Västgötaresa från 1740-talet. Han omtalar ett par mycket namnkunniga kvacksalvare i Västergötland. Den ene hette »gubben i Enekulla» och den andre Sven i Bragnum. Han berättar, hur han och hans sällskap gingo till den sistnämnde för att låtsas söka bot, och hur de efter några korta frågor fingo klart för sig, att det var en olärd humbugsmakare. Sedan tillägger han: »En sjuk människa må väl liknas wid et skepp, hwilket skal segla många farliga och widlöftiga skär förbi, uti en stickande storm; den Skeppare är då lyckelig som råkar en utlärd Los, hwilken kan bäst visa vägen, och känna de mästa klippor och fördolde skär; men den, som lemnar sit skepp i en okunnig karls händer, som knapt har sig en eller annan klippa bekant, kan väl under tiden komma i en stilla wind af en händelse lyckeligen fram, men dock oförsvarligen att han vågat all sin ägendom uti så osäkra händer.» Denna jämförelse har, tror jag, på läkarkonstens område fortfarande sin stora tillämpning.

Jag skall med några ord beröra ett yttrande av herr Lindhagen i hans motion, som, det erkänner jag gärna, icke ställer sig så oförstående till detta lagförslag. Han menar egentligen det, att i detta vårt avlånga och vidsträckta land har allmänheten synnerligen svårt att nå läkare. Det är visserligen sant

att möjligheten att få vård av utbildade läkare här i vårt land ännu icke är på långt när tillfredsställande. Men denna olägenhet börjar dock allt mer och mer att minskas, detta tack vare provinssiälläkarinstitutionens utveckling och kanske i lika hög grad tack vare sjuksköterskeväsendets utbredning. Utvecklingen går nu därhän, att man söker om möjligt i varje kommun anställa en skolad sjuksköterska, som direkt subordinerar under en läkare och står i ständig rapport med honom. Tack vare kommunikationsväsendet och tack vare telefonnätet torde vi snart nog befinna oss i den situationen, att varje sjuk i vårt land skall kunna direkt eller indirekt genom en skolad sjuksköterska nå läkare för att få ordentlig vård. Jag menar sålunda, att det legitima behovet av lekmanaläkarvård allt mer och mer minskas.

Nu sade herr Bogren, att det här var fråga om ett fruktansvärt ingrepp i den mänskliga friheten. Varför skall icke den sjuke få vända sig till vem han vill? Ja, staten gör sig ju — och det med rätta — i mycket till förmyndare för individen, och jag tror icke, att denna kammare är obenägen att göra rätt så kraftiga ingrepp i den personliga friheten, exempelvis ifråga om bruket av spirituosa. För övrigt framträder det direkta statsintresset även i fråga om kvacksalveriet, först och främst när det gäller smittosamma sjukdomar. Ty det är uppenbart, att staten har ett bestämt intresse av att se till, att icke genom vårdslöshet eller underlåten vård en smittosam sjukdom sprides bland allmänheten. Men staten har numera också i ökad omfattning ett direkt ekonomiskt intresse av att bästa möjliga sjukvård tillhandahållas allmänheten. Staten ger mycket stora anslag, dels till sjukkassorna och dels till ålderdomsförsäkringen. Det är då klart, att staten också bör tillse, att en sjukförsäkrads sjukdom blir av kortast möjliga varaktighet, likasom att individens invaliditet icke inträder för tidigt. Och jag tror, att i det fallet kan staten icke lita till kvacksalvaren, utan han måste lita till den skolade och utbildade läkaren, staten kan icke heller tro på andra än dennes intyg.

Vad jag sagt har kanske blivit något utförligt, men ämnet är viktigt, och jag tror, att det skulle vara till gagn, om ledamöterna av denna kammare i största möjliga omfattning sprede upplysning i detta ämne ute i orterna. Det är därför jag varit något fullständig.

Jag tror mig emellertid hava visat, dels att vi få lov att skaffa oss en förbättrad lagstiftning på detta område, dels också att de invändningar, som gjorts mot en skärpt lagstiftning ha mycket ringa bärkraft. När det nu gäller att se till, huru en sådan lagstiftning skall konstrueras, då kan man, såsom här tidigare sagts, givetvis icke blunda för, att det torde saknas varje spår till utsikt att få till stånd en lagstiftning, som å ena sidan upprätthåller ett bestämt förbud för lekmannen att utöva läkarverksamhet, och å andra sidan straffar kvacksalvaren med så hårt straff, som hans brott i det särskilda fallet förtjänar och som kan lända till en allvarlig varnagel för hans

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-lonsten.
(Forts.)

Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

yrkesbröder. Jag erinrar i det avseendet om 1907 års riksdags-skrivelse, som ju förklarade, att »det torde vara omöjligt att få denna bestämmelse så avfattad, att den icke komme att drabba även den lekmanaverksamhet, som med obestriddlig framgång utövades, särskilt på orter, där läkare saknades, och som därför måste anses icke blott tillätlig, utan till och med lofvärd». Och därför stannade riksdagen vid ett »vi kunna icke». Jag säger, att vi få icke blunda för denna svårigheten. Men därför att vi icke kunna få det, som måhända en del av herrarna anse vara det bästa, skola vi icke vägra att taga det, som dock i och för sig är tämligen gott. Jag skall i det sammanhanget be att få erinra om ett ord av en vis man som hette Solon. Han var lagstiftare i Athén och lär ha yttrat, att om man icke kan åstadkomma den bästa lagstiftningen, får man försöka åstadkomma en så god lagstiftning, som folket kan fördraga.

Ja, i den kungl. propositionen har man nu försökt sig på en differentiering av kvacksalveriet, att skilja ut det som icke är av den farliga beskaffenhet, att det är värt att bestraffas, och å andra sidan det som ovillkorligen bör beläggas med straff. Försöket har skett på det sättet, att man till en början belagt med straff den lekman, som mot ersättning sysslar med behandling av vissa mer eller mindre allmänfarliga sjukdomar eller som behandlar någon hypnotiskt eller under allmän bedövning. Det kungl. förslaget går i det fallet ut från den särskilda sjukdomens allmänfara, men hade stannat vid veneriska sjukdomar, lungdot och vissa speciellt smittsamma sjukdomar. Nu har utskottet i sitt förslag utbytt ordet lungdot mot tuberkulos och dessutom tillagt kräftsjukdom. Anledningen till att Kungl. Maj:t icke tog med kräftsjukdom var, att man icke var viss på att det passade i systemet, huruvida den är en sjukdom av allmänfarlig beskaffenhet. Läkarna strida nämligen ännu om, huruvida denna sjukdom är smittsam eller icke. Då emellertid med den formulering utskottet givit det andra momentet straffet för det yrkesmässiga kvacksalveriet enligt min mening är t. o. m. alltför mildt, så har jag ingenting emot utan anser det tvärtom vara en förbättring att utbyta ordet lungdot mot tuberkulos och tillägga kräftsjukdom.

Det kungl. förslaget har vidare utgått därifrån, att frånsett behandlingen av smittsamma sjukdomar, endast det kvacksalveri som utövas yrkesmässigt, d. v. s. det som utövas mot ersättning och i viss omfattning, skall bestraffas. Från denna regel har man därjämte gjort vissa undantag, nämligen att den kvacksalvare, som sysslar endast, som det heter i det kungl. förslaget, med lindrigare, vanligen förekommande åkommor och därvid icke föreskriver medel, som äro farliga för människors liv eller hälsa, skulle bli straffri. Utskottet har speciellt riktat sig emot denna bestämmelse; utskottet har funnit svårt att fixera begreppet, att finna den nödvändiga begreppsbestämningen. Nu vill jag säga, att här är det ju icke fråga om att

göra en vetenskaplig bestämning av vad som är en lindrig sjukdom eller icke en lindrig sjukdom, ej heller att statistiskt klargöra huruvida en viss sjukdom är vanligen förekommande eller icke. Om man läser detta uttryck i sitt sammanhang »lindrigare, vanligen förekommande åkommor», får man en ganska klar bild av den sjukdomstyp, som åsyftas. Det är de vanliga krämporna, som man vill låta vem som helst syssla med, under förutsättning att han icke därvid använder farliga medel. Utskottet har särskilt tryckt på orden lindrigare och vanligen förekommande, men jag ber att få påpeka, att även ordet åkomma icke saknar sin betydelse. Då det gäller att träffa en begreppsbestämning, är jag alldeles viss på, att varje domstol skulle mycket lätt reda ut, vilka sjukdomstyper som falla under undantagsstadgandet.

I övrigt har det kungl. förslaget velat straffa allt yrkesmässigt kvaacksalveri, där icke det utrönes, att skada till liv eller hälsa icke uppkommit. Jag vill medgiva, att denna formulering kanske i och för sig icke är så lycklig. Den har bättre utformats i en reservation av herr Almer. Enligt denna kräves för straffbarhet, att i det särskilda fallet skulle vara påvisat skada, men då presumerar man, att skadan uppkommit genom kvaacksalvarens behandling, intill dess det påvisats, att så icke är förhållandet. En sådan presumtion om den tilltalades skuld är icke alls ovanlig i strafflagstiftningen. Den förekommer på två ställen i 14 kap. strafflagen, och den är icke alls ovanligt förekommande i specialstraffrätten.

För min del kan jag icke — det må herrarna icke förtycka mig — finna annat än att det kungl. förslaget är i denna del att föredraga framför utskottets. Det vill emellertid förefalla mig, som om det skulle finnas ringa eller ingen utsikt att få det kungl. förslaget igenom i riksdagen. Därför kan jag icke taga på mitt ansvar, att förkasta utskottets förslag, detta därför att enligt min uppfattning utskottets förslag dock innebär en högst väsentlig förbättring i det nuvarande tillståndet. Med en förnuftig lagtillämpning måste man, såvitt jag kan läsa lagtexten, träffa de allra flesta av de fall man här verkligen vill träffa. Det är ju först och främst att märka, att lagen, sådan utskottet formulerat den, icke kräver, att skada verkligen skall ha uppkommit. Den kräver endast, att behandlingen *medfört fara för skada*, och det är en väsentlig skillnad. Det är också givet, att ju svårare en viss sjukdom är, ju förr inträder *vid oförnuftig behandling* faren för liv eller hälsa. Det är vidare, såvitt jag kan förstå, alldeles tydligt, att det medel, som vid behandlingen begagnas, saknar betydelse. Medlet kan i och för sig vara alldeles ofarligt, men om genom kvaacksalvarens behandling, däri ingripet ett råd, den sjukes vård genom en ordentlig läkare fördröjes och därigenom fara uppkommer för hans liv eller för försämring i hans hälsotillstånd, så bör också den kvaacksalvaren dömas enligt denna lag.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

För mig ställer sig således saken på det sättet, att Kungl. Maj:ts förslag är att föredraga framför utskottets, men, om det gäller valet mellan utskottets förslag och det nuvarande tillståndet, då anser jag, att man bör taga utskottets förslag. Vi befinna oss — och jag tror mig ha lett det i klara bevis — på detta område i ett sådant nödtillstånd, som knappast kan anses vara värdigt en kulturstat.

Herr Åkerlund: Jag hyser visserligen stor respekt för dugande, samvetsgranna och begåvade läkare men ännu större för svenska folkets frihet, och kan därför ej lämna min röst åt det föreliggande förslaget då detta, enligt min åsikt, än ytterligare skulle komma att åtsnöra den tvångströja genom vilken man på alla möjliga håll synes önska betaga vårt folk dess handlingsfrihet.

Kläm efter dem som för snöd vinning åtaga sig saker som de alls inte förstå, och därigenom åstadkomma svåra olyckor, men låt oss ej skära alla lekmän som syssla med att bota nästan vid olyckor och sjukdomar över en bank, ty många av dem hava visat sig vara såväl samvetsgranna som synnerligen skickliga.

Det är ju fullkomligt sant vad herr statsrådet påvisat, och var och en vet, att det finns många kvaacksalverihistorier som äro synnerligen sorgliga. Dock får jag säga, att jag knappast vågar sätta ifråga, att herr statsrådet fått alla de historier vi nyss hörde från fullt opartiskt håll. Det är ju så med läkare också, att den som icke är fallen för läkekonsten, han kan, som professor Bruzelius sade, aldrig göras till läkare.

Nu skulle jag icke ha något emot förslaget, sådant det föreligger, om jag icke befarade, att man kommer att kasta ut barnet med badvattnet, att på samma gång man söker förekomma verkligt kvaacksalveri, som är skadligt och fördärvligt, man också kommer att hindra skickliga och begåvade lekmän att utöva en hälsosam verksamhet. Det är min övertygelse. Ty är det någon som tror, att punkt 4) i 1 § kommer att få någon tillämpning? Där är det medicinalstyrelsen som skall höras, och medicinalstyrelsen, detta byråkratiska verk, lär väl aldrig tillstyrka, att någon lekman får utöva läkarverksamhet.

När man sedan kommer till 6 § i utskottets förslag, så är där stipulerade sådana orimliga straff, därest en sådan här naturläkare, om jag får kalla honom så, kommer i någon kollision med dessa bestämmelser, att naturligtvis ingen vågar sig på verksamheten i fråga. Ty vem skall bedöma, om man verkligen förorsakat vad som står här? Jo, naturligtvis läkaren i orten och medicinalstyrelsen, d. v. s. de mest partiska man kan få tag på. Jag kan ju icke förvåna mig över att läkarne såväl som alla andra vilja bli allsmäktiga på sitt område. Det ligger i tiden, denna fackföreningarnas tid. Men finns det samvetsgranna, dugliga, begåvade lekmän, som visat sig kunna utöva läkarverksamhet på ett välsignelsebringande sätt, så må också de få göra det.

Herr statsrådet berörde den homöopatiska verksamheten. Man

ser tydligt och klart vart det lutar. Man har ju fått förklaringar från läkarhåll, att dessa sockergryn, som homöopaterna använda, icke göra den ringaste vare sig nytta eller skada. Om då folk tror, att de bli friska genom dem, varför då i Herrans namn icke låta dem få dem även om folk skulle tjäna en slant på dem? Vi komma nog in på den väg här, som jag fruktar icke kommer att lända till lycka och välsignelse. Vi få dock lov att se till, att det icke blir alltför insnört i tvångströjor, detta »Sveriges fria folk».

Ang. förordning om behörighet att utöva läkonsten.
(Forts.)

Det är visserligen sant, att man kunde vara med om att bifalla en eller annan paragraf här. Men jag tror det vore lyckligare, om Kungl. Maj:t toge tillbaka detta förslag, och må vi sedan låta de bland så kallade kvacksalvare, som många gånger visat sig vara mycket skickliga och samvetsgranna, i fred utöva sin verksamhet, vilket sannerligen icke kommer att bli fallet, om medicinalstyrelsen får med saken att skaffa. I min hembygd har det funnits och finns ännu sådana där kloka gubbar. En av dem dog för ett par år sedan. Han har behandlat jag vågar säga många hundratals fall, då människor varit övergivna av läkare eller rymt från lasarett, därför att de icke velat låta amputera hand eller fot, och jag vet intet fall där han misslyckats. Min vän Sjöblom, som icke för närvarande finnes på sin plats, har själv varit patient och skulle kunna intyga detsamma. Likaså lever ännu på trakten en man, som visst varit sjukvårdssoldat, och nu utövar läkarverksamhet på ett aldeles utomordentligt sätt, ja, på sådant sätt, att jag skall säga herrarna, att det är läkare, som skickat sina egna barn till honom för att få dem botade. Skall man neka sådana att utöva sin verksamhet? De bli det, om detta lagförslag bifalles. Jag kan icke vara med om att fatta ett sådant beslut. För läkare har jag som sagt all möjlig respekt, om de duga något till, men jag tror, att det går an för andra också att få utöva sin verksamhet i fred. De ha väl plats båda parterna.

Ja, tiden lider, och jag skall icke upptaga den längre. Jag vill blott slutligen säga, att jag är övertygad om att den stora befolkningen, våra valmän åtminstone ute på landsbygden, sannerligen icke skall bli andra kammaren tacksam, om den går med på detta förslag, som kommer att hindra dem att anlita duktiga och skickliga lekmän, då de behöva hjälp.

Jag ber att få yrka avslag på hela tutten.

Herr *Eurén* instämde häruti.

Herr *Schotte*: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke länge taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, men det må vara mig tillåtet att yttra några ord med avseende på den här närmast brännande frågan, d. v. s. frågan om och i vad omfattning kvacksalveri eller läkarverksamhet utövad av lekmän rimligen bör beläggas med straffansvar. Utskottet har funnit, att de i Kungl. Maj:ts proposition upptagna principer för lagstiftningen i denna del äro i det hela väl grundade. De lämna ju vissa områden aldeles förbjudna

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.

(Forts.)

för lekmannen och lämna vissa områden fria för ansvar under vissa förutsättningar. De principerna hava ju också här i kammaren allmänt, hittills åtminstone, förordats.

Det är emellertid vissa detaljer, som äro olika i Kungl. Maj:ts förslag och i utskottets förslag. Jag skall icke ingå på dem i vidsträcktare mån, än att uttala mig något om vad utskottet självt anser att utskottets förslag, i vad det skiljer sig från Kungl. Maj:ts, innebär. Och jag har så mycket större anledning därtill, som herr statsrådet i sitt yttrande, tolkat uttrycket »där behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa för den behandlade» vidsträcktare, än vad utskottet tänkt sig. Utskottet har nämligen ansett, att just genom att uttrycka sig på detta sätt: »där behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa för den behandlade», det måste vara fråga om ett positivt råd eller en positiv behandling, och att således något straff icke bör drabba lekmannen, om genom hans åtgärd åkommans behandling av legitimerad läkare fördröjes. Om den sjuke således genom att vända sig till lekmannen blott uppskjuter behandlingen av en läkare, så ha vi ansett detta vara patientens egen sak och lekmannen-kvaacksalvaren ej härför straffbar. Men om däremot lekmannens råd eller hans behandling med hänsyn till behandlingsmetoden eller behandlingsmedlet inneburit fara för den behandlades liv eller hälsa, då ha vi förmenat, att straff bör av honom utkrävas. Och vi ha trott, att genom det uttryck man här använt man just måste komma till den äsyftade uppfattningen av lagrummet. Jag tror också, att domstolarna här komma att förfara med skälig försiktighet. Det är sannolikt litet antagligt, att åtal kommer till stånd, därest icke skada uppstått av behandlingen. Har däremot skada uppstått, och blir det icke alldeles klart, att kausalsammanhang föreligger mellan skadan och behandlingen, då kan denna förevarande lagbestämmelsen träda till, och då kan straff utkrävas, när behandlingsmetoden eller behandlingsmedlet varit av beskaffenhet att hava medfört fara till liv eller hälsa. Enligt utskottets förslag åligger bevisningsskyldigheten härom åklagaren.

Man har i nu förevarande avseende något mildrat Kungl. Maj:ts förslag därför, att man ansett det nödvändigt, att på detta område för närvarande gå fram med en viss varsamhet. Alla äro överens om, att man framför allt vill träffa humbugen, prejeriet och ockrandet på människornas lidanden, men det möter alltid stora svårigheter att verkligen kunna effektivt komma åt denna del av lekman-naverksamheten, den skadligaste och bedrägligaste och den som man därför framför allt vill drabba med ansvar. Att med detaljerade straffbestämmelser träffa alla sådana fall, är säkerligen omöjligt. Alla fall kunna icke förutses i en lagtext, och denna lagtext måste därför hållas allmän och i viss mån svävande. Det kan därför hända, att i ett eller annat fall i ena eller andra riktningen, den finnes kunna drabba något ojämt och kanske obilligt också. Men man får tills vidare nöja sig med detta nu förevarande första steget och hoppas på, att lagtolkningen i alla fall skall bli förnuftig och

vila på sådana grunder, som lagstiftaren uppenbart avsett, att lagstiftningen skulle vila på, de grunderna nämligen att det ofarliga kvacksalveriet ej straffas, fränsett när det ger sig på att behandla vissa farligare sjukdomar, men att däremot den kvacksalvare, som använder sig av behandlingsmetoder och behandlingsmedel som innebära fara för liv eller hälsa, skall straffas och det effektivt.

Nu är det givet, att det kan tänkas andra sätt att drabba just det humbugsartade kvacksalveriet, detta prejeri och ocker på en okunnig allmänhet, än med strafflagsparagrafer; och utskottet har haft flera olika förslag under övervägande i det avseendet, för att kunna komma till mera effektiva bestämmelser. Det har således varit fråga om bekämpande av den illojala konkurrensen, den som t. ex. obehörigen usurperar läkarnamnet. Detta är ju en sak som närmast rör läkarne; och den har i allt fall ej syntts kunna ordnas i nu förevarande sammanhang. Men det har också varit fråga om, att dessa braskande annonser, sjukdomsbeskrivningar och sjukdomsbilder o. s. v. måtte hämmas, ett område emellertid som, då här tryckfrihetslagen kommer med, utskottet icke närmare kunnat giva sig in på. Det är omöjligt att tänka sig några åtgärder där, åtminstone för närvarande. Det har vidare varit fråga om stävjande av dessa behandlingar med frågelistor och dylikt. Det är en behandling, som i regel åtminstone måste anses vara synnerligen bedräglig, då den utföres av en lekman. Men när man tänkt sig att i det avseendet kunna vidtaga några åtgärder, så har man stött på den svårigheten, att det ofta är nödvändigt för en läkare själv, särskilt i vissa trakter, där avstånden äro långa, att genom telefonförbindelse eller på annat dylikt sätt kunna giva ordinationer.

Alla dessa vägar att söka drabba den humbugsartade kvacksalveriverksamheten ha således varit för närvarande stängda. Och man har måst nöja sig med strafflagsbestämmelser allena och då varit hänvisad till dessa mera allmänna uttryck. Att utrota kvacksalveriet är, tror jag, varken möjligt eller kanske ens lyckligt. Den lagstiftning, som framkommit i detta förslag, bygger ju också på, att det kan finnas en gagnelig kvacksalveriverksamhet.

Kvacksalveriet motarbetas i stort sett ej med strafflagar allena, utan genom nya upptäckter av vetenskapen i dess strid mot mänsklighetens många plågoris och genom anställandet av allt talrikare läkare ute i landet, läkare, som stå på höjden av sin tids vetenskapliga utbildning.

Jag tror därför, att utskottets avfattning av den paragraf, det här närmast är fråga om, nämligen 6 § 2 mom., särskilt det sista stycket, om jag nu fäster mig först vid detta, är sådan, att man bör kunna i skälig mån hämma och drabba med ansvar verkligt skadligt och för allmänheten farligt kvacksalveri och därmed får man för närvarande nöja sig.

Beträffande första stycket i 2 mom. av 6 § i utskottets förslag, där man särskilt vänt sig mot att utskottet utbytt ordet »lungrot» mot »tuberkulos» och tillagt »kräfts sjukdom», så har jag för min del vid voteringen inom utskottet anslutit mig till det yrkande, som

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Ang. förordning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

innefattas i herr Hults reservation, men icke reserverat mig på denna punkt, då det uppenbarligen är svårt att i dessa frågor fatta en bestämd ståndpunkt. Det är skäl, som tala både för och emot utskottets ändringsförslag. Jag skall ej upprepa dem nu. Emellertid torde väl den frågan kanske icke vara av så stor betydelse, som på ett eller annat håll framhållits.

Ja, herr talman, jag skall icke längre taga kammarens tid i anspråk. Jag har bara velat göra dessa randanmärkingar till närmare förtydligande av syftet med utskottets förslag, särskilt med avseende på straffansvaret för kvacksalveri. Och jag ber att beträffande den nu föredragna punkten, 1 §, få yrka bifall till utskottets förslag. Jag torde längre fram få återkomma till en eller annan detalj av förslaget i övrigt, om så på grund av speciella yrkanden vid en eller annan punkt erfordras.

Herr Vahlquist: Herr talman, mina herrar! Vid framläggandet av detta lagförslag har man väl avsett att bereda allmänheten en förbättrad hälso- och sjukvård. Jag tager för givet, att detta är det grundläggande för det föreliggande förslaget. Huruvida man kan nå detta genom detta lagförslag, är jag dock icke fullt övertygad om. Jag har en ganska allvarsam anmärkning emot det, och det är, att genom detta lagförslag kan jag icke finna annat än att i stället för att man skulle komma kvacksalveriet till livs, man helt enkelt skapar ett lagligt kvacksalveri. Och därigenom tror jag, att man icke har vunnit något utan snarare motsatsen. Man har såvitt jag kan förstå hoppat ur askan i elden.

Jag skall icke ingå på några detaljer, men jag kan icke underlåta att erinra om en sak. Vi ha i utskottets förslag i 6 § 2 mom. en föreskrift som lyder: »Om någon, som ej är eller varit behörig till läarkonstens utövning, mot ersättning behandlar venerisk sjukdom, tulerkulos, kräftsjukdom eller sådan smittsam sjukdom, till förekommande av vars införande i eller utbredning inom riket Konungen meddelat särskilda föreskrifter» o. s. v., så må straffet sättas till böter från och med 50 till och med 1,000 kronor», och »sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst 1 år». Ja, detta medför straff, om behandlingen skett *mot ersättning*. Om det däremot icke sker mot ersättning, då synes mig utövaren av denna läkekonst vara frikallad från denna straffpåföljd. För övrigt förutsätter ju paragrafens innehåll, att den som sysslar med dylik läkarvård, d. v. s. en kvacksalvare, skall vara så kompetent, att han kan ställa diagnos på vissa sjukdomar. Men det är t. o. m. för den legitimerade läkaren rätt svårt att i början av här omnämnda infektionssjukdomar kunna ställa en säker diagnos. Hur skall då denne kvacksalvare veta, om det är t. ex. en difteri eller en nervfeber han behandlar? Det finns såvitt jag kan förstå ingen möjlighet för honom att bestämma detta. Men under tiden han sysslar med den sjuke, sprider sig sjukdomen, så att flera personer drabbas av densamma, och då först kanske man kommer sig för att tillkalla tjänsteläkaren eller någon annan legitimerad läkare, som

finner, att det är en nervfeber-epidemi det gäller, som uppstått därför att denna kvacksalvare sysslat med det första fallet. Men han visste naturligtvis icke, att det var en nervfeber. Det synes mig omöjligt att nå ett gott resultat med en sådan lagbestämmelse.

Det finnes nog åtskilligt annat, som skulle vara av intresse att yttra sig om, men då kammarens ledamöter börja tröttna på den långa debatten, skall jag icke inlåta mig på några ytterligare punkter.

Jag vill dock tillägga en sak. Vi hava ju ett medicinalväsen, som är till för att övervaka den medicinskt utbildade personal, som för närvarande finnes, och de åtgärder, som vidtagas på hälso- och sjukvårdens område. Nu uppstår bredvid dessa utbildade mediciner en legaliserad kvacksalvarekår, som, såvitt den undviker vad som står här med avseende på betalning och dylikt, kommer att stå fri utan den ringaste kontroll av samma medicinalväsen. Det förefaller mig ganska egendomligt, och det kan, såvitt jag förstår, icke vara till gagn för den allmänna hälso- och sjukvården.

Med dessa ord, herr talman, tillåter jag mig instämma i den förste talarens yrkande och ber alltså att få yrka avslag på det föreliggande förslaget.

Herr Olofsson i Digernäs: Såsom motionär ber jag få säga några ord. Jag skall icke uppehålla kammaren länge, men jag vill säga, att när min motion går ut på, att man skall få behålla något av den läkekonst, som kallas homöopati, är det naturligtvis ganska vanskligt att nu försvara motionen efter det ironiserande och förlöjligande, som herr civilministern behagat slunga ut mot denna vetenskap. Det är ganska vanskligt för en lekman att upptaga till bemötande vad herr civilministern sade, och jag skall icke heller vidare ingå på detta. Det är nog andra, som äro mera skickade att upptaga till bemötande alla de invändningar, som han gjorde härvidlag.

Jag vill blott säga, att jag icke tror, att herr civilministern är mera kompetent att bedöma homöopatien och de s. k. sockergrynen än doktor Hahnemann, vilken är sockergrynen fader. Jag tror icke, att herr civilministern är kompetent att på rak arm förlöjligen hela den homöopatiska verksamheten. Det ligger en petition där ute i ett av rummen, som är undertecknad av omkring 16,000 personer. Denna petition har tillkommit på en relativt kort tid. Jag kan icke tänka mig, att alla de, som skrivit under denna petition, hava gjort det av ren okunnighet på detta område, utan det ligger nog erfarenheter bakom. De hava vetskap om, att homöopatien har hjälpt sjuka i många fall, och detta tror jag är ett bevis för, att man icke bör så förlöjligen denna sak, som från visst håll göres. Det är i alla fall ett faktum, att denna läkemetod icke är förlöjligad i alla land utan är upptagen, kan man säga, jämsides med den allopatiska vetenskapen. Det är emellertid fråga om den icke så småningom arbetar sig fram. Här i Sverige försöka naturligtvis de allo-

Ang. förordning om behörighet att utöva läkekonsten.
(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

patiska läkarna att göra allt för att få bort denna läkekonst, och det förstår man; det är både ekonomiska och andra skäl, som föranleda det, men folket, som blivit botat genom denna läkemethod, har nog i många fall en annan uppfattning.

Jag skall, som jag lovade, icke uppehålla kammaren vidare. Jag vill blott tillägga, att jag icke kan se annat än att utskottet mera gått tillmötes min motion än de motioner, som väckts av herrar läkare. På denna grund kan jag naturligtvis icke yrka avslag på utskottets hemställan utan lär nog komma att rösta för bifall till detsamma, men jag vill dock göra ett förbehåll, och det är, att herr Hults reservation måtte bifallas. Det anser jag alldeles nödvändigt. Jag förvånar mig öfver, att ingen av utskottets ledamöter från denna kammare är med på denna reservation. Här är föreslaget i utskottsbetänkandet, att behandlingen av tuberkulos- och kräftsjukdomar skall vara förbehållen endast examinerade läkare, men jag tror, att de medicinska läkarna icke kunna i första stadiet åtminstone konstatera, huruvida det är kräfta, huruvida det är tuberkulos, utan det kan vara helt andra sjukdomar. Det är så många misstag, som begåtts av läkare på detta område, att jag tror, att det är nödvändigt, att man här följer Kungl. Maj:ts förslag, så att andra momentet i 6 § av utskottets förslag utbytes mot första stycket i 7 § av Kungl. Maj:ts förslag, och jag vill hoppas, att herr civilministern icke motsätter sig denna ändring, då han får vad han själv önskar i detta fall.

Jag skall icke uppehålla kammaren vidare utan med dessa ord tillsvidare få avvakta kammarens hållning gentemot herr Hults reservation.

Herr Lindhagen: Eftersom jag har blandat mig i denna sak, där jag ju måste lika väl som herr civilministern förklara mig inkompetent, måste jag taga till ordet, ehuru det sker med en viss tvekan. Man gör ju det dock av självbevarelsedrift, litet var, därför att hälsan är i alla fall det första och nödvändigaste, och man måste se till, att folket beredes tillfälle att få bästa möjliga hälsa. Det är därför, som vi lekmän måste intressera oss för denna sak.

När jag hörde första delen av herr civilministerns anförande, fick jag det intrycket, att han ämnade yrka avslag på sin egen proposition, ty med de premisser, som han anförde, har läkarkåren yrkat avslag på hans proposition. Det var en lycklig avspiegling av den intransigenta läkarvetenskapen, som flödade i den första motiveringen, men herr statsrådet har lärt sig politik. Man får suggerera publiken med, att man står på en rättrogen ståndpunkt, och sedan kommer man mera omärkligt med sina kätterier efteråt. För den kungl. propositionens kätterier på detta område utgör icke herr statsrådets motivering i afton något stöd.

Vad jag för min del är rädd för är två saker. Det ena är

alla s. k. skolor, som få monopol. Vår nuvarande läkarvetenskap, sådan den inläres vid universiteten, har naturligtvis sina förtjänster såsom ett uttryck för våra officiella uppriktiga strävanden för närvarande här i landet på detta område. Men man kan förstå, att denna skola icke representerar hela sanningen utan blott är ett steg på vägen. Får en lära monopol, kommer den i alla fall — den må kalla sig vetenskaplig hur mycket som helst — att mer och mer förfalla till ovetenskaplighet, och detta är den stora fara, som jag till att börja med är rädd för, eller att genom ett sådant förslag som detta skall fastslås ett monopol för en viss skola, och då kan hälsan få sitta emellan på ett högst betänkligt sätt.

Jag medgiver, att det är riktigt, som herr civilministern sade, att kvacksalvarna, såsom han kallade dem, i stort sett nog begå flera misstag än läkarna. Men herr civilministern medgav att också läkarna ibland begå misstag. Jag tror för min del, att de metoder, som utläras vid de medicinska högskolorna, också äro i stora delar kvacksalveri, och att de medel, som apotekarna efter läkarnas föreskrift expediera, till stor del äro kvacksalverimedel. Herr civilministern sökte förlöjligen lekmanverksamheten genom att framdraga en del exempel på dess förvillelser, som vi icke tvivla på. Vi veta alla, att det finns sådana företeelser i stor utsträckning, och det är dem vi vilja åt allsammans. Men man kan också förgylla upp denna verksamhet genom att anföra en hel del exempel på fall, då kurerna lyckats. Herr Åkerlund försökte nämna exempel härpå, men man skulle vara tacksam, om från officiellt håll även gavs en sympatisk framställning av sakens ljussida, ty det felas verkligen icke exempel härpå.

Då herr civilministern åberopade professor Thunberg, vill jag säga, att, med all aktning för hans vetenskaplighet, veta vi i alla fall, att han tillhör yttersta högern i en stridande medicinsk kyrka för närvarande, oförsonlig, oförstående i allra högsta grad ända ut i fingerspetsarna.

Herr civilministern nämnde ett fall, då en kvacksalvare behandlat blindtarmsinflammation med otjänliga medel. Jag kom då att tänka på, att jag känner en f. d. sjuksköterska — hon är för övrigt numera min hustru — och att hon vid ett av de första tillfällen, då hon skulle tjänstgöra i privatpraktik, av en auktoriserad svensk läkare blev satt att behandla blindtarmsinflammation efter konstens alla regler. Men så hade hon icke varit där länge, förrän en natt blindtarmsinflammationen utlöste sig i en förtidig nedkomst med ett ofullgånget foster. Där hade således den svenska läkaren varit en fullständig kvacksalvare och behandlat grossess med blindtarmsinflammationsmedel. Skall man räkna upp varandras försyndelser, skulle kanske också läkarvetenskapens försyndelser förtjäna sitt kapitel. Men den råar visserligen icke för dem, ty allt här i världen är vanskligt och begränsat.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läarkonsten.
(Forts.)

Det andra, som vi äro rädda för utom monopolskolor, är operationskniven. Det ligger i det vanliga sunda förståndet en känsla av, att de organ och de körtlar, som naturen skapat, hava en bestämd uppgift för människokroppen, och därför äro vi rädda för deras bortopererande. Man kommer upp till en läkare och han säger: det där måste vi genast taga bort. Då frågar man sig: är det icke riktigare att försöka få bort infektionen i detta organ, innan man griper till kniven? Den officiella vetenskapen griper till kniven i många fall utan att intressera sig för att först söka få bort infektionen. Men det är detta senare, som homöopatien intresserar sig för. Den säger: vi skola icke operera annat än i yttersta nödfall, utan vi skola försöka att med naturens läkemedel få bort det sjukliga i organet, så kan det hända, att det går bra och man får behålla den ifrågavarande kroppsdelen.

Anledningen till att jag, ehuru okunnig och liksom herr civilministern fullkomligt inkompetent i dessa saker, i alla fall ledd av det sunda förståndet blivit betänksam är den, att jag också har många erfarenheter just i fråga om homöopatien. Herrarna få ursäkta, men jag får gå till min egen familj en gång till. Jag har en gosse, som är åtta år gammal. Han hade sådana körtlar, som nu skäras bort på ett flertal barn, som äro uppfostrade i städerna. Dessa körtlar hade växt år efter år och blivit större, och gossen blev klen. Vi gingo till en specialist, ty det gör man förstås alltid först, och vi ville icke våga oss på något annat. Körtlarna måste ögonblickligen tagas bort; kom igen om åtta dagar, ty jag skall resa bort nu, sade läkaren. Då reste sig självbevarelsedriften. Att taga bort detta, som naturen avsett till något, tyckte jag var en riktig vända att tänka på, och vi gingo till en homöopatisk läkare, som studerat i Amerika och nu praktiserar här. Han sade mycket enkelt och moderat: Enligt vår läkarkonst skall man icke annat än i yttersta nödfall taga bort sådant med kniven utan i stället söka få bort det onda i kroppsdelen. Vi ha ett medel, som lyckats i ofantligt många fall. Vi skola försöka det först, innan man går till något sådant som operation. Lyckas det icke på annat sätt, får man väl taga till kniven. Efter en månad hade det sjuka i körtlarna väsentligen gått bort, och gossen får mänskligt att döma behålla sina körtlar.

Nu började herr civilministern — så som jag föreställer mig i överensstämmelse med sin politiska erfarenhet — att anslå en lojal ton gentemot den officiella skolan och talade om fabrikanter eller grosshandlare i sockerpiller. Det finns nog homöopater av mångahanda slag, och en hel del av deras läkekonst är naturligtvis humbug, ty de veta icke vad de ordinera, utan de endast rekvirera. De slå ett slag i ett lexikon, där det står att den eller den sorten skall tagas. Jag medger gärna, att detta förefaller misstänkt liksom också den där behandlingen av grossess såsom blindtarmsinflammation var humbug. Den auktoriserade

skolans förvillelser gör också intryck på oss lekmän. Vi äro rädda för odium academicum och känna till, att vetenskapligheten icke består i att avlägga vissa examina med högsta betyget i alla ämnen. Det skall man akta sig för att tro, ty detta är ofta nog icke annat än bluff. Därför att man tagit en examen, blir man icke mera vetenskapsman än vilken människa som helst. I flera länder, även i Europa finns det nu universitet, där homöopatiska läkare utbildas. I Amerika har det upprättats ofantliga sjukhus, de mest kollossala etablisemang, där behandlingen sker efter den homöopatiska läkekonsten. Om jag icke tar fel, har nyligen i Frankrike upprättats ett sådant homöopatiskt sjukhus. Nu har emellertid allopatien och homöopaten också mycket gemensamt. Det är åtskilligt, som läkekonsten vunnit såsom något obestriddigt, och detta använda också bägge skolorna. De använda även operationskniven. Skillnaden är bara den, att den nu härskande operativa skolan hos oss griper gärna till kniven genast, medan den andra först försöker bota det onda med andra medel, innan den griper till operation. Detta tycker jag är sympatiskt från allmänmänsklig synpunkt sett, och jag har själv som sagt haft erfarenhet därav.

Den homöopatiska skolans upphovsman, den berömde kemisten Hahnemann, var jämnårig med Berzelius, och Berzelius uttalade sin beundran för honom men beklagade, att Hahnemann på senare tid förfallit till kvacksalveri, som han uttryckte sig. Men det var därför, att Berzelius icke begrep den saken, ty han hade icke haft den praktik, som Hahnemann haft. Berzelius litade liksom kammarens flesta ledamöter i blindo på den officiella medicinen och ansåg därför, att Hahnemann kommit på villovägar. Hahnemanns staty är rest i Nordamerikas huvudstad och det gör ett visst intryck även, ett sådant officiellt erkännande.

Jag kan icke vara med om att låta statens akademiska medicinväsende få monopol framför andra skolor. Jag känner, att den enda vetenskapliga ståndpunkten i detta fall är den som predikar lärofrihet. Allmänheten vet också av erfarenhet och känner, att det måste ligga något i den homöopatiska vetenskapen åtminstone lika mycket som i den andra. Det är således frågan om en kamp för vetenskapen gentemot odium academicum och de enväldiga lärosatserna. Homöopaterna använda för övrigt icke bara sockerpiller utan ofta även droppar och annat, men i första hand naturens läkedom. Detta är just den homöopatiska skolans sympatiska kännemärke, att den söker i första hand använda naturens läkekonst, och endast i den mån, som den icke räcker, använda homöopaterna den Hahnemannska medicinen och till skillnad från allopaterna är det först i sista hand, som de tillgripa operationskniven.

Det är på grund av att jag ser saken ur dessa synpunkter, som jag väckt en motion till förmån för lärofriheten och patienterna. Av misstag har den kommit att utmyнна i hemställen om en

Ang. förordning om behörighet att utöva läkekonsten.
(Forts.)

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

skrivelse till Kungl. Maj:t. Man är så van att i alla motioner nödgas åtnöja sig med att föreslå en skrivelse. Min mening var emellertid, att riksdagen skulle omedelbart besluta ändringar i Kungl. Maj:ts förslag.

I första paragrafen, som vi sysselsätta oss med, har uti motionen ifrågasatts, att även homöopatiska läkare skulle kunna bli va auktoriserade, lika väl som de som studerat vid statens medicinska högskolor. Det är detsamma, som herr Olofsson i Digernäs påyrkat. Paragrafens fjärde moment hjälper icke här. Man måste fullkomligt instämma med herr Åkerlund i att detta momentet är, eftersom vi nu rikligen begagna ordet humbug, en fullständig officiell humbug. Ty det vet man av erfarenhet och det ligger i sakens natur, att medicinalstyrelsen som representant för den stridande skola, som söker monopol, kommer att ovevkligen tillstyrka uteslutande av alla främmande inkräktare. Sådant är nämligen livet och sådana äro människorna både nu och i forna tider. Därför har jag velat få en ändring i detta moment. Man borde försöka få någonting igenom nu genast, isynnerhet som det kungliga förslaget på ett ganska sympatiskt sätt, till skillnad från den motivering, som vi fingo höra från statsrådsbänken, sökt taga hänsyn till olika förhållanden och uppfattningar.

Utom denna ändring i den kungliga propositionen har jag också ifrågasatt en ändring i sjunde paragrafen, i syfte att bevisningsbördan icke skall läggas på den som är anklagad, och det har utskottet tillgodosett, så att jag i denna punkt kan vara belåten. Däremot måste jag i likhet med andra talare absolut taga avstånd från utskottets förslag att i moment 1 av sjunde paragrafen i Kungl. Maj:ts förslag, som motsvaras av sjätte paragrafen andra momentet i utskottets förslag, sätta in tuberkulos och kräftsjukdomar bland de sjukdomar, som icke få bli föremål ens för homöopatisk behandling, då det just är dessa saker, som giva en förevändning att i otid begagna operationskniven. Herr civilministern har, såvitt jag uppfattade honom rätt, själv förklarat, att han finner det kungliga förslaget bättre än utskottets i den punkten, och jag ber därför att få instämma med honom i att det kungliga förslaget är att föredraga i den delen. I moment 2 däremot, som avhandlar bevisskyldigheten, föredrar jag utskottets förslag. Nu tycks herr civilministern icke hava menat detta, ty jag ser att han begär ordet. Så sade han emellertid i alla fall.

Jag vill till sist, herr talman, till att börja med ifråga om den nu föredragna första paragrafen säga, att jag finner ingen annan utväg än att rösta för bifall till den, då jag icke är kompetent att formulera den ändring i fjärde momentet, som jag ifrågasatt, och då utskottet icke heller hjälpt mig därmed.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Sydow: Jag skall endast be att få rätta en missuppfattning av herr Lindhagen. Den berodde kanske på min lågmäldhet. Jag sade uttryckligen, att jag fann det kungliga förslaget i andra mo-

mentet vara att föredraga, men också att jag under förutsättning att utskottets förslag i den delen vunne riksdagens bifall, för min del ansåg, att det vore skäl i att komplettera Kungl. Maj:ts förslag i första momentet på det sätt, som utskottet gjort.

Jag skall också be att få säga ett par ord med anledning av herr Olofssons i Digernäs anförande. Jag har icke på något sätt tillåtit mig något förlöjligande av Hahnemann, som utan tvivel var en ärlig vetenskapsman och sökte sanningen på sitt område. Jag betonade tvärtom uttryckligen, att det är en oerhörd skillnad mellan å ena sidan honom och hans sanna lärjungar och å andra sidan den stora här av industririddare, som söker tjäna pengar på hans namn. Det är *den* stora skillnaden mellan Hahnemann och de sistnämnda att han lade sina kort på bordet, till sina kollegers upplysning, för att det, han trodde sig hava funnit, skulle tjäna den lidande mänskligheten, medan de andra, ja, jag vill icke kalla dem för hans kolleger, utan de som utnyttja hans namn i ekonomiskt syfte, hemlighålla sin s. k. vetenskap.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.

(Forts.)

Herr Kaijser: Jag skall be att få säga några ord med anledning av vad herr Lindhagen yttrade. Icke för att jag anser, att herr Lindhagens gosse har något här att göra, men då herr Lindhagen nu omnämnde, att den rådfrågade läkaren genast ville taga till kniven, så vill jag påpeka, att herr Lindhagen förut omnämnt detta, men då förklarade han, att läkaren sade, att han *möjligen* skulle taga till kniven. Vad vidare beträffar de goda verkningarna av den homöopatiska medicin, som herr Lindhagen lät sin gosse använda, så vill jag framhålla, att de visade sig samtidigt, som herr Lindhagen flyttade ut till Äppelviken, och kanske just detta och icke medicinen var orsaken till att gossen blev bra.

Detta blott i förbigående, och likaså vill jag blott i förbigående till herr Olofsson i Digernäs säga, att jag även varit i Amerika och där haft tillfälle att taga reda på de homöopatiska sjukhusen. Den homöopati, som där förekommer, är emellertid icke jämförlig med vår homöopati här i Sverige. Läkarna där behandla sina patienter precis på samma sätt, som vi göra på våra svenska sjukhus. Om de därjämte giva dem sockerpiller, kan jag icke säga. Det är ju möjligt. Vad jag vet är emellertid, att behandlingen av sjukdomarna där är precis densamma som på våra sjukhus; de operera t. ex. för blindtarmsinflammation och kräfta, även de, och det är således just ingen skillnad, fastän de kalla det för homöopati. Anledningen därtill är ofta nog bara den, att det finns stora donationer till förmån för *homöopatiska* institut, och att de på grund därav upprättade sjukhusen därigenom måste kalla sig homöopatiska.

Jag skall vidare be att få tacka herr civilministern för det synnerligen intressanta anförande, han hade och vari han just

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Porta.)

bevisade behovet av en lag mot kvacksalveri. Jag skulle naturligtvis vara den förste att yrka bifall till detta förslag, om jag verkligen själv vore övertygad om, att herr civilministerns uppfattning om tolkningen av § 6 vore den riktiga. Jag lutar emellertid mera åt den åsikt, som herr Schotte uttalade, nämligen att det skall bevisas, att *behandlingen* varit farlig, för att den för kvacksalveri åtalade skall kunna dömas. Jag tror därför att alla de fall, som herr civilministern anförde, enligt det föreliggande förslaget, komma att gå fria från straff. Vad t. ex. angår den där patienten, som var skuren i hand och behandlades av en kvacksalvare, men icke fick tvätta sig, så tror jag icke, att kvacksalvaren i detta fall kan straffas, för att han icke lät karlen tvätta sig. Detta kan man ju knappast kalla för en behandling. Det var ju snarare en uraktlåtenhet av behandling, och enligt min tolkning skulle han vara strafffri. På samma sätt förhåller det sig med de andra relaterade fallen, t. ex. det där vid månen i nedan och det fall, då patienten skulle tvätta ryggen och huvudet. I dessa fall är det en uraktlåtenhet av behandling och därför skulle kvacksalvaren här gå straffri. Dessa, som annonsera att de behandla äggvita, kräfta, engelska sjukan och andra sjukdomar med invärtes och ofarliga medel, de gå fria. Sockergrynen äro ofarliga, och de, som behandla sjukdomar med dem, skulle därför enligt min tolkning också vara fria från straff. Det kan ju råda olika uppfattningar härvidlag, men det är på grund av min tolkning av lagförslagets bestämmelser, som jag måste yrka bifall till herr Eklundhs reservation, däri han anhåller, att de synpunkter, som han framfört, måtte tagas i beaktande i ett nytt förslag.

Herr Olofsson i Ävik: Herr talman! Då jag finner den föreliggande frågan vara av synnerligen allvarlig beskaffenhet, ber jag att först få säga, att jag förvånades över de skrattsalvor, som hördes under debatten i en så allvarlig fråga. När jag var närvarande vid behandlingen inom utskottet av denna fråga och var i tillfälle att avlyssna skälen å ömse sidor, försökte jag att sätta mig in i den föreliggande frågan så gott mitt förstånd medgav, och dessutom har jag tagit någon hänsyn till den erfarenhet, jag har från de bygder, där jag vistas. Då herr statsrådet kom in på homöopatien, yttrade statsrådet, att de fördelar, som homöopatien i vissa avseende kunde ha, hade, såvitt jag fattade honom rätt, våra läkare redan tillgodogjort sig. Nej, herr statsrådet, jag tyvlar för min del på den saken. Jag tror tvärt om, att våra läkare sätta en viss ära uti att icke taga någon underkunnighet om vad homöopatien innehåller. Några få undantag har verkligen förekommit i det avseendet här i landet. Det är en känd sak. Det är verkligen några läkare, som varit så nedlåtande, att de tagit någon liten notis om den saken. Men vad har då inträffat? Jo det märkvärdiga inträffade, att de blevo homöopater och numera ordinera homöopatiska läkemedel. Detta borde vara ett skäl,

så gott som något, för att numera icke så lättvindigt avfärda det hela med att säga att homöopatien är en vetenskap, som icke borde vara värd att taga vara på. Huru oförstående man ställer sig till den saken framgår också vid alla de tillfällen, då man hör folk i allmänhet resonera om homöopatien. Jag hörde också, att herr statsrådet hade den uppfattningen. Man talar om dessa sockergryn, som äro lika för de olika sjukdomar, för vilka de ordineras. Ja, nog torde det finnas homöopater, som äro så okunniga, att de använda sådana metoder. Men jag skall be att för kammaren få redogöra för ett tillfälle, då jag besökte en homöopat, icke för min egen skull utan jag var i sällskap med en bekant, som besökte honom. Han var verkligen icke läkare, men han var en studerad man och tyska språket fullkomligt mäktig. Han visade oss, när vi kommo till honom, ett utomordentligt fint och stort schatull. Det var alldeles fullt med flaskor med olika etiketter på varje flaska. Detta schatull hade han fått från ett homöopatiskt apotek i Tyskland. Dessutom visade han oss en mycket diger läkarbok, som var på tyska. Han läste upp åtskilligt ur densamma. Han visade oss de s. k. sockergrynen och redogjorde för dem ännu närmare, när han skulle ordinera åt den patient, som var med mig. Han sade, att dessa sockergryn — såsom de kallas, sade han — använder jag för att kunna få lagom dosis åt patienten. Jag tager då av den vätska, som skall ordineras för den eller den sjukdomen, och sätter till dessa sockergryn. Han gjorde flera experiment, som jag såg, och bytte om flaskor för olika ändamål, och följaktligen måste dessa sockergryn, som blivit på det sättet preparerade, icke alla vara lika. Det är min övertygelse.

Jag skulle kunna andraga mycket talande och kraftiga fall, där flera läkare gjort vad de kunnat och sagt, att ingen räddning funnits. Jag känner till en person, som avvecklade hela sin affär och gjorde klart allt, ty han var utdömd av flera specialister i landet, men som i sista stund, när allt hopp syntes vara ute, vände sig till samme homöopat. Jag träffade honom tio år senare och då var han en frisk och kraftig man; och han talade om hela tilldragelsen för mig samt sade, att det var en stor skada för vårt land, att icke vår läkarekår toge närmare kännedom om homöopatien, ty då skulle mycket gott kunna uträttas på detta område.

Jag har ställt mig mycket tveksam till det föreliggande förslaget och även till utskottets förslag, ty det är nog bra svårt för en icke-jurist att kunna sätta sig in i huru detta förslag skall komma att verka i praktiken. Men då jag förstår, att herr statsrådet mycket väl kan förutse, huru det skall komma att tillämpas, och huru det skall komma att verka, och då jag vidare hörde de tankar, som herr statsrådet nyss uttalade, ha mina betänkligheter emot förslaget i betydlig grad ökats, och jag tror, att jag för min del måste komma att rösta för avslag på detsamma.

Herr **Sterné**: Jag vill naturligtvis redan från början erkänna, att det finns bland de s. k. kvacksalvarna personer, som genom en hederlig verksamhet och genom en långvarig praktik för-

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Aug. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

värvad vana fått sådana kvalifikationer, att de böra kunna få fortsätta med att utöva denna sin verksamhet. Men när man här i debatten låter framskynta ett så stort intresse för en sådan verksamhet som den s. k. homöopatiska läkemetoden, såsom den bedrivs här i landet, måste jag verkligen reagera. Jag kan icke för mitt eget samvetes skull och ej heller med hänsyn till de många sjuka, som ekonomiskt utpumpas av dessa sockergrynsindustriherrar, hålla inne med min indignation. Och särskilt verkade det på mig beklämmande, när min partivän, borgmästaren i huvudstaden, också syntes vilja gå att bryta en lans för desamma. Jag vet visserligen, att han har en viss beundran för den läarkonst, som kallas den naturenliga. Naturligtvis har jag ingenting däremot att invända, men när han samtidigt försvarar denna sockergrynsindustri, synes det mig enligt min åsikt, kräva en bestämd gensaga. Här ha vi många exempel på, hurusom till Amerika, — där man har rena diplomfabriker för frambringande av en sorts graderade läkare — härifrån landet fara diverse yrkesmänniskor, huru de komma tillbaka och kalla sig doktorer, uppträda såsom homöopater, förvärva inkomster av 15,000 å 20,000 kronor om året och anses av många utöva en god verksamhet. Men dessa inkomster ha vunnits och denna verksamhet har utövats på bekostnad av våra fattiga sjuka. Det finns väl knappast någon metod av kvacksalveri, där humbugen är så genomskinlig och genomskådlig som just i homöopatien. Huru kan man då komma på den idén att försvara dessa sockerpiller, som utgivnas för läkemedel, eller komma och säga, att homöopaterna använda inte bara sockergryn utan också droppar o. d.? Ja, man säljer också flytande elektricitet, blå och grön och i andra kulörer, vilka vätskor skola vara välsignelsebringande; och en del begagna sig av den underliga metoden att bestämma sjukdomar genom s. k. ögon diagnos. Allt detta kan nog enligt lagförslaget anses vara fullkomligt oskadligt, ty ingenting är väl så oskadligt som att äta homöopatiska sockergryn, men det är däremot icke i *ekonomiskt hänseende* oskadligt. Jag kan draga fram åtskilliga upprörande exempel ifrån mina trakter på huru de pumpat ut fattiga sjuka ekonomiskt, — dessa herrar med stora sockergrynspåsar och rymliga samveten. Jag känner en gammal fattig arbetarhustru som suttit förlamad i sina ben. Hon blev inbillad av en homöopat, numera bosatt i Stockholm, att, om hon bara åt sockergryn, skulle hon bli bra, och där satt hon och får lösa ut den ena satsen efter den andra för 12, 15 å 20 kronor per sats utan resultat. Kunna herrarna gå med på att detta är riktigt? Det finns andra mera humoristiska exempel, t. ex. hurusom en homöopat inbillade en dvärg — en person således, som stannat i växten och alltså icke kunde bli längre — att han naturligtvis kunde bli stor och en duktig karl genom att äta sockergryn.

När man nu har sådan kännedom om dessa förhållanden och finner, att det verkligen höjas stämmor till försvar för en sådan verksamhet — jag vill än en gång betona, att jag icke vänder mig mot den naturenliga läarkonsten såsom sådan, utan endast mot

den rena humbug, som sockergrynsindustriens utövare begagna sig av — då verkar det på mig synnerligen bekymmersamt och dessa röster stå i dålig överensstämmelse med den kulturnivå, som man väl ändå väntar att finna hos denna kammare.

Just med hänsyn till dessa tankar har jag ställt mig mycket tveksam mot den föreslagna lagen. Jag finner, att den går alltför valhänt fram mot humbugsmakarna, och att den överhuvud taget icke kan komma till rätta med dessa vampyrer, som söka att leva flott på en lidande mänsklighets bekostnad. Men när jag funnit mig så småningom under debatten övertygad om, att verkligen någon förbättring på ett eller annat område skall kunna åstadkommas, och då jag dessutom fått höra, att de, som vilja försvara det enligt min mening oförsvarliga i homöopatins verksamhet, yrka avslag på det föreliggande förslaget, och ehuru jag finner lagförslaget mycket otillfredsställande, skall jag dock under de synpunkter, jag anfört, yrka bifall till detsamma.

Innan jag slutar, vill jag, då man här framdragit de homöopatiska läroanstalterna i Amerika såsom bevis för den vetenskapliga klang, med vilken man vill förgylla homöopatien, icke underlåta att nämna, att homöopatien även i Amerika är på stark retur. De läroanstalter, som använda dessa metoder, äro avsevärt mindre till antalet än de övriga metoderna. År 1914 var antalet studerande vid de allopatiska läroanstalterna 15,438, men vid de homöopatiska endast 794. Av professor Thunberg lämnas en god förklaring till att överhuvud taget det homöopatiska namnet finns kvar i den utsträckning, som det för närvarande gör. Det är nämligen så, att det finns rätt stora donationer, varpå dessa läroanstalter leva, och i stället för att överlämna dessa donationsanstalter till det nonsens, som den ursprungliga homöopatien är, ha en del läkare trott sig kunna taga hand om dem på det sättet att de bibehålla namnet och skenet av att representera homöopatien, under det de i verkligheten allt mer och mer personligen släppa allt mer av de Hahnemann'ska lärosatserna. Jag tror, att med en stigande upplysning skall snart falla även här i landet de sista bälverken av det överhuvud taget mycket tvivelaktiga försvar, som ännu består homöopatien.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, godkände kammaren paragrafen i den av utskottet föreslagna lydelsen.

2—5 §§.

Godkändes.

6 §.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle paragraferna 6 och 7 hava följande lydelse:

Ang förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.

(Forts.)

§ 6.

Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

Om någon, som varit behörig att utöva läarkonsten, men ej äger sådan behörighet, mot ersättning utövar läarkonsten, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

§ 7.

Om någon, som ej är eller varit därtill behörig, utövar läarkonsten och därvid mot ersättning behandlar venerisk sjukdom, lungsot eller sådan smittsam sjukdom, till förekommande av vars införande i eller utbredning inom riket Kungl. Maj:t meddelat särskilda föreskrifter, eller företager hypnotisk behandling eller behandling under allmän bedövning, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor eller med fängelse i högst sex månader. Sker det yrkesmässigt, må tiden för fängelsestraffet höjas till ett år.

Utövas eljest läarkonsten av någon, som ej är eller varit därtill behörig, och sker det yrkesmässigt; då skall till böter från och med femtio till och med ettusen kronor dömas, där ej utrönes, att de, som varit föremål för behandling, icke därav fått skada till liv eller hälsa, eller ock att endast lindrigare, vanligen förekommande åkommor behandlats och därvid icke föreskrivits medel, som äro farliga för människors liv eller hälsa.

Utskottet, som ansett sig böra genom ett uttryckligt stadgande erinra om det sammanträffande av brott, som, såvitt här i fråga, kunde komma att föreligga mellan allmänna strafflagen och förslaget, upphöjt till lag, vilket sammanträffande kunde hänföra sig antingen till § 6 eller § 7 i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, hade fört tillhoppa dessa paragrafer till en paragraf, så lydande:

6 §.

1 mom. Om någon, som enligt 1 § varit behörig att utöva läarkonsten, men ej längre äger sådan behörighet, mot ersättning utövar läarkonsten, straffes med böter från och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst ett år.

Lag samma vare, om någon överskrider honom enligt 1 § 4 mom. meddelad särskild tillåtelse att i viss omfattning utöva läarkonsten.

2 mom. Om någon, som ej är eller varit behörig till läarkonstens utövning, mot ersättning behandlar venerisk sjukdom, tuberkulos, kräftsjukdom, eller sådan smittsam sjukdom, till förekommande av vars införande i eller utbredning inom riket Konungen meddelat särskilda föreskrifter, eller företager hypnotisk behandling eller behandling under allmän bedövning, straffes med böter från

och med femtio till och med ettusen kronor. Sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst ett år.

Utövas eljest läkarkonsten av någon, som ej är eller varit därtill behörig, och sker det yrkesmässigt; då skall, där behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa för den behandlade, dömas till böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

3 mom. Har någon, som gjort sig skyldig till brott, som i 1 eller 2 mom. sägs, därvid vållat annan skada till liv eller hälsa, gälle vad i allmänna strafflagen om sammanträffande av brott är stadgat.

Uti sin ovanberörda reservation hade herr *Hult* beträffande 6 § 2 mom. i utskottets förslag förklarar sig ense, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag oförändrat, i vad anginge de i första stycket av detta moment särskilt angivna sjukdomar.

Mom. 1.

Godkändes.

Mom. 2 föredrogs härpå. Därvid yttrade

Herr *Bogren*: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till den av herr *Hult* vid betänkandet fogade reservationen.

Herr *Holmdahl*: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag och vill som skäl för detta yrkande åberopa dels vad herr civilministern helt nyss anført och dels det uttalande, som medicinalstyrelsen gjort i denna fråga. Jag skall tillåta mig att här anföra detta uttalande: »Till de sjukdomar, med vilkas behandling kvacksalvare göra största skadan, äro också *kräftsjukdomarna* att räkna. Kvacksalvare utlova i regel bot även för dessa sjukdomar och torde därför i mycket talrika fall vara skulden till, att den tid försittes, inom vilken kirurgisk behandling — den enda, som enligt vetenskapens nuvarande ståndpunkt stundom kan giva hjälp — ännu kan med utsikt till framgång anlitas.

Enligt vad jag från läkarhåll erfarit, gäller vad som här sagts om *kräftsjukdomarna* i stort sett även om tuberkulosen. En oriktig eller för sent påbörjad behandling av tuberkulosen innebär den allra allvarligaste fara för den behandlade och kan omöjliggöra patientens förbättring.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i denna del.

Herr *Lindhagen*: Herr talman! Även jag skall be att få yrka bifall till herr *Hults* reservation, och jag vill endast för

Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

tydlighetens skull understryka till kammarens kännedom, att detta betyder bifall till första punkten av 7 § i Kungl. Maj:ts förslag och sista punkten av 2 mom. i 6 § i utskottets förslag. Vi hörde ju nu också under överläggningen av herr Schotte att det var — jag tror — tre ledamöter av utskottet från denna kammare, som hade röstat för herr Hults reservation, och herr Schotte förklarade också för sin del, att även han här i kammaren tänkte rösta för samma reservation.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Jag tänkte göra samma yrkande, som herr Lindhagen nu gjort, och vill därvid bestämt uttala som min förhoppning, att orden »där behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa för den behandlade» måtte tolkas så som herr Schotte här uttalat. Någon annan tolkning får icke göra sig gällande beträffande denna punkt, och under förutsättning av den tolkningen ber jag få yrka bifall till denna omflyttning, så att första stycket av Kungl. Maj:ts förslags 7 § måtte inflyta i stället för 6 § 2 mom. första stycket i utskottets förslag. Men i så fall blir det väl också nödvändigt att i stället för att som det nu står *Kungl. Maj:t* skriva *Konungen*, så att det blir lika med motsvarande ordutbyte i de andra paragraferna.

Herr Löwegren: Jag skall endast be att i all korthet få påpeka, att det är nödvändigt att ta det hela i sitt sammanhang, ty eljest river man fullständigt itu vad utskottet föreslagit. Tar man senare delen av mom. 2 i den formulering utskottet föreslagit men ändrar förra delen, ger man alldeles för stor frihet åt kvacksalvarna. Tar man åter första delen så som utskottet formulerat den, är det alldeles nödvändigt att även ta senare delen av mom. 2 i den formulering utskottet givit den.

Häruti instämde herr *Branting*.

Herr Lindhagen: Jag har en alldeles motsatt uppfattning. Jag tror, att med det förslag jag framställt, kommer man, så långt man kan i detta vanskliga ämne, att hålla ungefär den gyllene medelvägen och att ge rättvisa åt bägge hållen.

Herr Persson i Norrköping: Jag är inte alls belåten med utskottets förslag, och jag är mycket mindre belåten med det yrkande herr Lindhagen här nu gjort. Jag är icke tillräckligt inne i utskottsbehandlingen och sammanhanget beträffande denna lag — jag har inte haft tillfälle att noggrannare studera den — för att vara på det klara med, huruvida icke ett yrkande, som går ut på att man skall ta utskottets 6 § 2 mom. första stycket men att det sista stycket i andra momentet ersättes med andra stycket av Kungl. Maj:ts förslags § 7 vore det riktigaste. Av allt, som här blivit förebragt under denna debatt, synes emellertid

envar böra ha blivit styrkt i den uppfattningen, att man verkligen behöver effektivare åtgärder, än som utskottet här föreslagit, för att komma till rätta med det oskick och ofog och det öppna skoj, som bedrivs av kvacksalvare i vissa delar av landet och i alltför stor och skadlig utsträckning. Jag tillåter mig därför att hemställa till utskottsledamöterna, huruvida de anse, att lagbestämmelsernas inbördes sammanhang skulle störas, ifall kammaren antar det förslag jag härmed tillåtit mig framställa, nämligen att man bifaller utskottets 6 § mom. 2 första stycket men att man ersätter andra stycket i utskottets förslag med Kungl. Maj:ts förslag § 7 andra stycket.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Herr Rydén i Malmö: Det är svårt att i detta kaos av yrkanden, som här framställts, ögonblickligen kunna fatta vad de olika förslagen innebära, men såvitt jag förstår har utskottet här i den formulering det givit förslaget träffat, tror jag, den gyllne medelvägen, och för min del kan jag icke finna annat än, i sak, att det måste vara bra märkvärdigt, om andra kammaren här skulle gå in för att avslå utskottets hemställan, när det gäller att förbjuda kvacksalvare att behandla tuberkulos och kräftsjukdomar. Jag är inte den, som vill vara med om att gynna ett ensidigt läkarintresse, men det får jag säga, att går man därhän att man öppnar alla slussar för alla möjliga kvacksalvare, i det att man här avslår ett förslag, som går ut på att undantaga t. ex. kräfte från behandlingen av icke läkare, så synes det mig, att kammaren går alltför långt, och därför ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan oförändrad.

Med herr Rydén i Malmö förenade sig herrar *Sandler*, *Svensson* i Eskilstuna och *Tengdahl*.

Herr Lindhagen: Jag har en annan uppfattning än herr Rydén och ber att få fästa uppmärksamheten på, att ur de synpunkter, för vilka jag för talan, bland många andra, är det just här som det framför allt gäller att antaga Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. i första punkten av § 7. Kungl. Maj:t har dock själv vågat sig på att framställa detta förslag, och då tror jag, att andra kammaren icke bör vara alltför rädd för att antaga detta, som lutar något åt att ställa kyrkan mitt i byn. Saken är dock den, att vad det här hänger på, är frågan om att kunna mota något ett förhastat tillgripande av särskilt operationskniven och under rubrikerna tuberkulos och kräftsjukdomar falla de flesta sådana fall. Man vet oftast ju inte på förhand egentligen vad sjukdomen är för någonting, men man säger i alla fall, att antagligen är det någon av dessa sjukdomar, och så tar man och opererar med detsamma. Kungl. Maj:t har ansett, att just dessa fall böra undantagas från denna bestämmelse, och därför vidhåller jag för min del mitt yrkande om bifall till första punkten i Kungl. Maj:ts förslags 7 § i stället för den av utskottet föreslagna

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

första punkten av 2 mom. av § 6. Vad sista punkten i Kungl. Maj:ts 7 § och sista punkten i utskottets förslag angår, är det ju åtskilliga mindre skiljaktigheter, som råda dem emellan, men den viktigaste är, att Kungl. Maj:t har helt och hållet på den som har utövat läkarverksamhet utan att vara auktoriserad lagt skyldigheten att bevisa, att därigenom icke kunnat uppkomma någon skada, under det att utskottet i den punkten har följt de allmänna bevisningsgrunderna och lagt denna skyldighet på åklagaren.

Herr Löwegren: Jag skall endast be att få varna för att slå detta moment 2 i stycken och taga ena stycket från utskottets förslag och det andra från Kungl. Maj:ts förslag, ty dessa tvänne stycken hänga organiskt samman, såväl i Kungl. Maj:ts förslag som i utskottets, och det blir en ofördelaktig förskjutning antingen till kvacksalvarnas eller till den rena läkarlinjens förmån, om man på något sätt tager och kombinerar dem annorlunda än Kungl. Maj:t har gjort å sin sida och utskottet å sin. Jag vill därför för min del yrka avslag å såväl herr Perssons i Norrköping förslag som å herr Lindhagens förslag.

Herr Branting: Jag tror, att kammaren skulle göra mycket oklokt, om den ginge ifrån den linje, som utskottet efter omsorgsfullt överbäggande har stannat vid och som, enligt vad vi hörde här av herr civilministerns utmärkta anförande, Kungl. Maj:t också kan acceptera, just därför att den, ehuru den börjat med en avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag, hänger tillsammans med det efterföljande, i det att man sedan dragit vissa konsekvenser av avvikelserna.

Just det skäl, som av min ärade granne här till vänster anfördes, att man genom bifall till hans förslag skulle ställa kyrkan mitt i byn, visar, jämfört med det anförande han förut höll, att ett bifall till hans förslag skulle innebära en direkt fördel för, en direkt premiering av det kvacksalveri, som ändock, vill jag hoppas, kammaren icke vill gå med på att giva ytterligare några företräden. Redan detta förslag, som här föreligger, innebär i sig självt ett stort tillmötesgående mot dessa kvacksalvare och mycket misstroende mot vad som här kallats för »bara den ena sidan», den »officiella» vetenskapen, men som i själva verket ändå, mina herrar, representerar *naturvetenskapens nuvarande vetande* på dessa områden. Det är redan synnerligen långt gånget i tillmötesgående av den åskådning, som vill, att man skall predika »lärofrihet» på detta område — som om det finnes mer än *en* sanning i avseende å naturförhållandena, i avseende å hur det ena knyter sig till det andra i kedjan av dessa naturföreteelser, som vetenskapen söker tränga in i! Det bör här inte alls vara fråga om sådana slags åskådningar, utan här skola vi försöka skaffa vårt lands innebyggare den bästa möjliga vård de kunna få, när de äro sjuka, och det få de

väl ändå enligt de flestas mening i denna kammare, vill jag förmoda, därigenom att vi sörja för att de komma under behandling av härför kvalificerade, utbildade personer i så stor utsträckning som möjligt och att vi skjuta tillbaka det ocker på okunnigheten, som i så stor utsträckning frodas i vårt land.

Jag ber alltså att få instämna med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag, och jag hoppas, att på denna punkt, där motståndet emot denna skärpning av lagen emot kvacksalveriet har koncentrerat sig, andra kammaren icke skall visa sig, jag vågar säga det ordet rent ut, *kulturfientlig* genom att gå på några andra linjer än dem man här samlat sig om.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Herr Lindhagen: Jag vill fästa uppmärksamheten på, att man bör icke föreställa sig, att herr Hults reservation med den sammanfattning han gör av två olika moment, ett från Kungl. Maj:ts och ett från utskottets förslag, icke hänger ihop lika bra som de andra förslagen. Herr Hult har själv suttit i utskottet och har således kunnat förorda detta, och såsom vi hört här under debatten har herr Schotte, som nu iakttagit en tystnad, som han gärna kunde bryta, förklarat, att han i utskottet varit med om herr Hults reservation och nu komme att rösta för densamma. Där ha vi således en medlem av utskottet, som anser, att lagen skulle hänga ihop, även om man bifölle reservationen. Vi förstå nu, att det är här de olika ståndpunkterna på ett påfallande sätt bryta sig emot varandra. Alla vilja gå med på Kungl. Maj:ts förslag och söka få bort den illojala läkarverksamheten, men på samma gång önska åtskilliga behålla all nyttig läkarverksamhet. Det officiella medicinalväsendet erkänner självt att det står handfallet inför kräftsjukdomarnas mysterium och ej känner annan utväg än operationen, som oftast misslyckas och ibland förvärrar det onda.

Nu sade herr Branting, att han icke kunde tänka sig annat, än att andra kammaren skulle vilja ställa sig på den ståndpunkt, som förfäktar naturvetenskapens nyaste resultat. Men hur vet herr Branting, vad som är naturvetenskapens nyaste resultat? Icke ett spår. Han är fullkomligt lika okunnig om den saken som jag. Men jag vill säga, att jag är tveksam om att vilja monopolisera en viss lära såsom sittande ensam inne med naturvetenskapens resultat, och i denna punkt är det som sagt nu meningen att rent av monopolisera det officiella kvacksalveriet. Man bör akta sig att gå i ledband bara efter auktoriteter och de mäktiga officiella sammanslutningarna, utan under åberopande av de anföranden, som här hållits, anser jag, att det är för oss lekmän av vikt på grund av vår erfarenhet och på grund av vårt förnuft, att det även ges lärofrihet åt den homöopatiska vetenskapen. Herr Branting förklarar en sådan ståndpunkt vara kulturfientlig. Ja, herr Branting brukar förklara att det icke finnes något förnuft, att det är reaktionärt att tala om detsamma. Men jag stöder mig dock här på förnuftet.

Jag yrkar således bifall till herr Hults reservation.

Ang. förord-
ning om
behörighet att
utöva läkar-
konsten.
(Forts.)

Herr Persson i Norrköping: Det enda, som gör mig något betänksam i fråga om att vidhålla mitt yrkande är, att lagen skulle förlora i organiskt sammanhang, om vi i en del ta utskottets förslag och i en annan del Kungl. Maj:ts förslag. Om jag här skall återtaga mitt yrkande, gör jag det blott på grund av denna min tveksamhet. Jag kan icke alls godkänna den argumentering, som här gjort sig gällande, nämligen att utskottets förslag ställer kyrkan mitt i byn. Den kyrka, som lagförslaget kan sägas innebära, är ställd väsentligt närmare kvacksalveriets kant än läkarkanten, ty de möjligheter, som man dock hitintills haft fastän de på grund av straffbestämmelserna använts i ringa grad att komma åt humbugen sådan den florerar ute på landet, dem förlorar man nu, såvitt jag kan läsa lagutskottets förslag till lagtext riktigt. Sockerpillier och blodkraftpillier och allt vad de heta får man alls ingen möjlighet att komma åt med den formulering, utskottet här givit lagtexten, och det är verkligen beklagligt från folkhälsans synpunkt. Det har sagts, att man i ett eller annat avseende monopoliserar en viss lära. Men vad är detta för prat i detta sammanhang? Har man icke möjlighet att predika såväl den ena lärosatsen som den andra, när det gäller sådana fall, där åsikterna inom läkarvetenskapen bryta sig emot varandra? Jo, det har man visst. Vad det här gäller är att söka hindra upprörande fall av kvacksalveri och skoj, som bedrivs till allmänhetens skada och till men för folkets hälsa.

För att emellertid icke riskera att bryta sönder lagens organiska sammanhang, skall jag som sagt nu återtaga mitt här förut framställda yrkande på samma gång som jag uttrycker mitt missnöje med den formulering, utskottet givit åt lagförslaget.

Herr Olofsson i Digernäs: Herrarna torde ursäktat mig om jag här yttrar några ord i frågan; jag brukar ju icke så värst mycket upptaga kammarens tid i debatterna. Jag vill endast opponera mig mot herr Löwegrens sätt att gå tillväga, då han säger, att om man här byter ut det ena stycket emot ett annat, bryter man därmed sönder det hela och bryter sönder det organiska sammanhanget o. s. v. Jag tycker, att det är väl starkt av honom att säga så, då det finns en reservant från första kammaren och även en utskottsledamot från denna kammare, som erkänner, att han skulle kunna gå med på reservationen, vilket jag tror även vara fallet med några andra utskottsledamöter från denna kammare, fastän de icke kommit med som reservanter. Dessa borde väl kunna här komma fram och vittna, huru det förhåller sig med denna sak. Jag tror, som sagt att det är åtskilliga, som stå på reservationens sida, fastän det icke synes här i utskottets betänkande.

Herr Schotte: Herr talman! Jag må säga, att det förvånar mig, att man lagt en så utomordentlig vikt vid de olika ståndpunkter, som under förevarande § kommit till uttryck genom vissa skiljaktigheter i Kungl. Maj:ts förslag och utskottets förslag. Enligt

mitt förmenande kan man här icke tala om något organiskt sammanhang mellan de olika förslagen i de olika styckena. Man kan gärna taga utskottets förslag i andra momentet första stycket och Kungl. Maj:ts förslag i andra stycket, men man kan också taga Kungl. Maj:ts förslag i första stycket och utskottets i andra stycket, man kan i detta fall kasta om det, hur man vill, och jag tror, att man gör sig skyldig till en mycket stor överdrift, då man i denna punkt sätter in så stora ansträngningar, som man här gjort. Jag har förut tillkännagivit, att jag inom utskottet röstade för herr Hults mening, men med hänsyn till de synnerligen stora svårigheterna att kunna bedöma, vad som i detta fall vore lämpligast, har jag icke förenat mig med honom i hans reservation.

Ang. förordning om behörighet att utöva läarkonsten.
(Forts.)

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande moment, dels ock på godkännande av berörda moment med den ändring däri, som föreslagits av herr Hult i den av honom avgivna, vid momentet fogade reservationen; och förklarade her talmannen sig anse den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Bogren begärde emellertid votering, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 6 § 2 mom. i första särskilda utskottets föreliggande förslag till lag om behörighet att utöva läarkonsten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt berörda moment med den ändring däri, som föreslagits av herr Hult i den av honom avgivna, vid momentet fogade reservationen.

Voteringen utvisade 141 ja mot 62 nej, vadan kammaren godkänt utskottets förslag till momentets avfattning.

Härefter föredrogs *mom. 3*; och yttrade därvid

Herr Schotte: Herr talman! I förevarande moment har jag endast ett yrkande av ren formell art, nämligen att i stället för orden »om sammanträffande av brott» måtte insättas »4 kap. 1 §». Momentet skulle alltså komma att erhålla följande lydelse: »Har någon, som gjort sig skyldig till brott, som i 1 eller 2 mom. sägs, därvid vållat annan skada till liv eller hälsa, gälle vad i allmänna strafflagen 4 kap. 1 § är stadgat.» Samma yrkande kommer att av utskottets ordförande framställas i första kammaren.

Ang. förordning om behörighet att utöva läkar-konsten.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen givit propositioner först på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande moment samt vidare på godkännande av samma förslag med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Schotte, fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

7—13 §§; *slutstadgandet; rubriken.*

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten 1:o) förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslaget.

Punkterna 2:o) och 3:o).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 3.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 16, angående ändrad lydelse av dels § 2, 4:o och § 3, 10:o tryckfrihetsförordningen, dels och § 72 regeringsformen;

nr 17, angående förslag till ändrad lydelse av §§ 96—102 och 110 regeringsformen, § 42, 2 och § 68 riksdagsordningen samt § 4, 5:o tryckfrihetsförordningen;

nr 18, angående ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen;

nr 19, angående ändrad lydelse av § 20 regeringsformen;

nr 20, angående förslag till ändrad lydelse av 9 § i förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd;

nr 21, angående ändrad lydelse av 35 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin m. m.;

nr 22, angående förslag till lag om ändrad lydelse av 85 § i sjölagen den 12 juni 1891;

nr 23, angående förslag dels till lag om ändrad lydelse av 92 § växellagen dels till lag angående undantag i vissa fall från bestämmelserna om preskription av växlar och checker;

nr 24, angående ändrade lagbestämmelser i fråga om utlänningsrätt att besitta fastighet i Sverige; och

nr 25, angående ändring av 17 kap. 10 § handelsbalken.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av särskilda motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förlänande av större planmässighet och enhetlighet åt statsregleringsarbetet;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av viss del utav de till nyanskaffning av krigsfartygsmateriel under 1915—1919 avsedda medel;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnader för framlidna Hennes Maj:t Änkedrottning Sofias och framlidna Hennes Kungl. Höghet Änkehertiginnans av Dalarna begravningar;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i djurgårdskassan till vissa byggnads- med flera arbeten vid Ulriksdals, Haga och Drottningholms slott m. m.;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till vissa diplomatiska och konsulära tjänstemän i utlandet för kursförlust i anledning av kriget;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anställande av en mariningenjörsstipendiat över stat;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare anslag till anskaffande av ny rullande materiel vid statens järnvägar;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående järnvägsförbindelse mellan svenska och finska järnvägsnäten vid Haparanda;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag av lånemedel för gäldande av kostnader för införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket;

nr 87, i anledning av väckta motioner om anslag till avlöning m. m. för riksdagens militieombudsman;

nr 88, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor;

nr 89, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för inköp av vissa egendomar och markområden för utökning av Järvafältet; och

nr 90, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om höjning av anslaget till överståthållarämbetet, avseende ökat bidrag till avlöning åt den under andre stadsfogden i Stockholm lydande exekutionsbetjäningen;

sammansatta stats- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av mark till lantförsvaret att användas till förläggningsplats och övningsfält för Fälttelegrafkåren jämte två i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag

Andra kammarens protokoll 1915. Nr 76.

till ändrad lydelse av 42 § 2 mom. i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av 9 § i förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket;

sammansatta banko- och jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner, nr 119, angående åtgärder från det allmännas sida för beredande av driftkredit åt idkare av mindre jordbruk och nr 129, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, till lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och till lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker samt i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 119 i andra kammaren väckta motioner nr 227, nr 232 och nr 234;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 128, med förslag till ändrad lydelse av § 18 mom. 2 i förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket; och

nr 3, angående ersättning åt sammansatta banko- och jordbruksutskottets sekreterare och och vaktmästare; samt

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser beträffande viss samfälld skogsmark inom Kopparbergs län;

nr 55, i anledning av återremiss å punkten 39 under nionde huvudtiteln angående anslag till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till statens lantbrukskonsulent i England för kursförlust i anledning av kriget;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtande under viss förutsättning till Uppsala spårvägsaktiebolag av den till Ultuna egendom hörande utgården Graneberg i Uppsala län samt en i ämnet väckt motion;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendom; och

nr 59, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande av ny taxa för distriktsveterinärer m. m.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöröromålen beviljades:
herr *Bärg* i Katrineholm under 3 dagar fr. o. m. den 14 maj och
» *Svensson* i Eskilstuna » den 14 maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11,1 e. m.

In fidem
Per Cronvall.
